SERBEST VETERİNER HEKİMLİK

Klinisyen Özel Veteriner Hekimliğin Tarihsel Gelişimi, Sorunları, Çözüm Önerileri

Dr. Oktay DEPREM

Anatolia Hayvan Hastanesi

ÜLKEMİZDE SERBEST HEKİMLİĞİN BAŞLAMASI

- Ülkemizde serbest hekimlik, bugünkü anlamıyla özel klinik hekimliğin ortaya çıkışı bazı istisnalarla olmakla birlikte 70'li yıllara dayanıyor.
- Artma trendi ise 80'li yıllarda hatta 80'li yılların ortalarında başlıyor; yurt genelinde kitlesel bir artışa ulaşması için 90'lı yılları hatta 2000'li yılları beklemek gerekiyor.

TÜRKİYE'DE İLK VETERİNER KLİNİKLERİ

- İlk Veteriner Hekim Kliniği 1952 yılında Veteriner Hekim Halil ORMAN ve Adnan ERTANIK tarafından Konya'da, İkinci Klinik ise 1965 yılında **Bursa'da** Veteriner Hekim **Osman KÖSEOĞLU** tarafından kurulmuştur
- İlk Hayvan Hastahanesi 1992 yılında Veteriner Hekim İlhan GÖKGÜL tarafından Animalia, ikincisi ise 1994 yılında Dr.Oktay DEPREM, Suhat EREN ve Dr.Halil MAHZUNLAR tarafından Anatolia Hayvan Hastanesi İstanbul'da kurulmuştur.

İLK VETERİNER KLİNİKLERİ

TÜRKİYE'DE VETERİNER KLİNİSYENLİĞİN TARİHİ

- 1970 öncesi klinik veteriner hekimlik hizmetleri; genel olarak Bakanlık teşkilatı ve fakültede çalışan veteriner hekimler tarafından klinik açmadan yapılmaktaydı.
- 1970'li Yıllar; ülkemizde serbest hekimliğin bugünkü anlamıyla özel klinik hekimliğin ortaya çıkışı, bazı istisnalar olmakla birlikte esas olarak 70'li yıllara dayanıyor.
- 1980'li Yıllar; Klinik Veteriner Hekimliği; serbest ticari kurallara uygun olarak yürüten veteriner hekimlerin sayısının artma trendine girmesi ise 80'li yıllarda, hatta 80'li yılların ortalarında başlamaktadır;
- 1990'lı Yıllar; Veteriner klinikleri ülkenin tamamına yayılmıştır. Kliniklerde ilaç bulundurma ve satma serbestliğinin başladığı yıllardır.
- 2000'li Yıllar; Veteriner klinikleri tüm ilçelerde hatta köylerde kurulmaya başlamıştır.

1970'li YILLARDA SERBEST VETERİNER HEKİMLİK

- **Veteriner Klinik Hekimlik 70'li yıllarda önce Ankara, İstanbul ve Anadolu'da çok az sayıda ilde serbest ticari kurallara tabi olmadan kamuda (üniversitelerde) başlamış, o zamanki adıyla "teşkilatta" çalışan veteriner hekimler tarafından da bir ölçüde klinik hizmeti verilmeye başlanmıştır.**
- **70'li yıllarda kamunun Veteriner Hekime bakışı bugünkünden daha farklı idi ve sayıca çok az sayıda olan veteriner hekimlerin tamamı, Bakanlık başta olmak üzere kamuda (EBK,vb) istihdam edilmektedir.**
- **Bu yıllarda teşkilatta çalışan meslektaşlarımız esas olarak koruyucu hekimlik hizmetlerinde çalışmaktaydılar, fakat özellikle kültür ırkı hayvancılığın yeni yeni başladığı bölgelerde muayenehane açmadan klinik hekimlik te yapmaya başlamışlardı.**

ŞANSSIZ YILLAR

- 80'li yılların ilk yarısında mesleğimiz için şanssız yıllar başladı;
- Bu dönemde mesleğimiz sonradan olumsuz sonuçlarını hep birlikte göreceğimiz çok önemli iki talihsiz kararla karşı karşıya kaldı:
  - Tarım Bakanlığındaki reorganizasyon,
  - YÖK'ün kurulması ve beraberinde yeni fakülteler açılması. Uzmanlık eğitiminin kaldırılması.

REORGANİZASYON ve YÖK

- Tarım ve Köyişleri Bakanlığında yapılan Reorganizasyon ile Türkiye'de Veteriner Hekimlik mesleğinin doğal seyrinde gelişmesi engellenmiştir.
- Seksenli yılların sonundan itibaren bir yandan kamuda istihdamın neredeyse tamamen durması, mezun veteriner hekim sayısının her yıl katlanarak artması, geceleri bile veteriner hekim yetiştirilecek kadar hızlı bir şekilde "veteriner hekim yetiştirilerek" ülkedeki enflasyonla yarışır şekilde bugünlere gelinmiştir.
- YÖK'ün kurulması ile birlikte Veteriner Fakültesi sayısı hızla artmıştır. YÖK'le başlayan olumsuzluklar; hayvancılığın gelişmesine katkı yapan klinik hekimliğin daha bilinçli başlamasını sağlayacak uzmanlaşmanın kaldırılmasına kadar gitmiştir.
- Bu gelişmelerin, serbest hekimliğin bugün yaşadığı sorunlara olumsuz katkıları olmuştur.

1990'LI YILLAR

- Kamuda Veteriner Hekim istihdamının sona ermesi
- Yeni mezun sayısında hızlı artışın başlaması,
- Veteriner kliniklerinin ülkenin tamamına yayılması,
- Kliniklerde ilaç bulundurma ve satma yetkisi,
- Aşılamalarda özelleştirmelerin başlangıcı.

İLAÇ BULUNDURMA ve SATMA

- **Uzun bir mücadele sonucunda Veteriner Kliniklerinde ilaç bulundurma ve satma yetkisi alındı.**
- **İlaç bulundurma ve satmanın faydaları,**
- **İlaç bulundurma ve satmanın başlaması ile ortaya çıkan olumsuzluklar.**

2000'Lİ YILLAR

- **Büyükşehirlerde yeni kurulan klinik sayısında yavaşlama,**
- **2001 krizinin etkileri,**
  - **Maliyetlerin yükselmesi**
  - **Fiyatta rekabetin artması**
  - **Düşük ücretle hizmet sunumu**

2006 YILI SONUNDA VETERİNER HEKİM KLİNİKLERİ

Muayenehane: 3750	Poliklinik: 250	Hastane: 13

KLİNİKLERDE İSTİHDAM

- Türkiye genelinde Bakanlık verilerine göre Eylül 2006 ayı itibariyle;
  - 3750 Veteriner Hekim Muayenehanesi,
  - 250 Veteriner Hekim Polikliniği,
  - 13 özel Hayvan Hastanesi
- 5.000 fazla Klinisyen Serbest Veteriner Hekim

VETERİNER KLİNİKLERİNİN ÇALIŞMA ALANLARI

- 1980'li yılların ortalarından itibaren önce İstanbul'da başlayan pet hekimliği süratle Ankara, İzmir ve Bursa gibi merkezlere de sıçramış, zamanla hemen hemen Ankara'nın Batısındaki bir çok kent merkezinde veteriner hekimliğin temel uğraşı alanı haline gelmiştir.
- İstanbul'daki toplam 249 ruhsatlı kliniğin .%90'ı, 4 özel hayvan hastanesi ve 38 polikliniğin tamamına yakını pet hekimliği ile uğraşmaktadır,
- Ankara bölgesinde 174 klinik bulunmakta; bunlardan 65 muayenehane, 17 poliklinik ve 4 adet hayvan hastahanesinin tamamı pet üzerine çalışmaktadır;
- Ruhsatlı 320 klinik bulunan İzmir ve ilçelerinde ise 100 pet kliniği ve bir adet pete yönelik hizmet veren hastane bulunmaktadır.
- Balıkesir'de var olan 127 muayenehane ve 17 poliklinik içinde toplam 10 adeti pet ile uğraşmaktadır.
- Antalya bölgesinde ise 150 veteriner kliniğinden 47'si pet ile uğraşmaktadır.
- Bursa'daki toplam 104 klinikten 23'ü pet ile uğraşmaktadır.

BÜYÜK BAŞ HAYVAN KLİNİKLERİ

- Bugün için büyük hayvana yönelik olarak çalışan klinikler hemen hemen yurdun dört bir yanına yayılmış durumdadır.
- Başka bir alanda istihdam olanağı bulamayan meslektaşlarımız bu alanda yoğun bir rekabet içine girmişlerdir.
- Bazı bölgelerden örnek vermek gerekirse; Bursa'da 79, Balıkesir'de 144, Mersin'de 99, Diyarbakır'da 75, İzmir yöresinde toplam 320 olan klinikten 200'ü, Kars bölgesinde 81, Hatay'da 88, Konya'da 186, Sakarya'da 64, Trabzon bölgesinde ise 73 klinik büyük hayvana yönelik olarak çalışmaktadır.

KÜÇÜK HAYVAN VETERİNER KLİNİSYENLİK ÇALIŞMALARI

- Pet hekimliği yapan klinik sayılarının artması beraberinde teknolojik açılımlar yaratmıştır,
- Bu alanda laboratuar teşhis metotları yaygın olarak kullanılmaya başlanmış, araştırmaya yönelinmiş, görüntüleme (röntgen, ultrasonografi, endoskopi, hatta MR, BT gibi) yöntemlerinden azami olarak yararlanılmaya ve yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.Ayrıca patolojik analizlerden yararlanmada rutin uygulama haline gelmiştir.
- Bu alanda bir çok bölgede kamu ve üniversitelerin yapamadığını özel pet klinikçiliği yapmaktadır.

HAYVAN HASTANELERİ

- Özellikle pet hekimliği alanında hastanecilik ilk olarak İstanbul'da başlamış, İstanbul'da açılan Hayvan Hastanelerini sırasıyla Eskişehir, Ankara ve İzmir'de açılanlar izlemiştir.
- Bakanlıktan ruhsat almış, faaliyette bulunan hayvan hastanesi sayısı bugün için 13'tür.

SORUNLARIN KAYNAKLARI

- Bu sunumu hazırlamadan önce 15 kadar bölge odasından belirli bilgiler istedim, aldığım bilgileri birleştirerek özellikle ortak sıkıntıları, sorunları belirlemeye çalıştım;
- FAKÜLTELERDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR
  - Fakülte eğitiminin yetersiz kalışı,
  - Fakülte sayısının artışına paralel istihdamın olmaması,
  - Fakültelere girişte nitel olarak yetersiz lise mezunlarının girişi,
  - Yetersiz sayıda ve yeterli olmayan fiziki imkanlarla kalitesiz hekim yetişmesi.
- BAKANLIKTAN KAYNAKLANAN SORUNLAR
  - Bakanlığın gelişmelerin gerisinde kalması,
  - Bakanlıkça çıkarılan yönetmeliklerin sahadaki uygulamalara çözüm getirmekten uzak olması, Serbest Klinisyenliğin gelişmesini engelleyici düzenlemeler,
  - Veteriner Hekim enflasyonu,
  - Gelişmelerin TVHB'ince öngörülememesi,
  - İlaç bulundurma ve satma yetkisinin yanlış kullanılması.
- VETERİNER HEKİMLERİN KENDİLERİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR

BAŞLICA ORTAK SORUNLAR

- Meslektaşlarımızın bildirdikleri yaygın şikayetlerin ilk beş sırasını pet veya büyük hayvan ayrımı yapmadan,
  - Asgari ücrete ve deontolojik kurallara uyulmaması,
  - Mesleki yetersizlik,
  - Meslektaş fazlalığı,
  - İlaç satışındaki sorunlar,
  - Kamu, belediyeler veya birliklerin haksız rekabeti.

  Almaktadır.

BÜYÜKBAŞ HAYVAN KLİNİKLERİNİN GENEL SORUNLARI

1. Asgari ücret tarifesine uyulmaması, Odaların yetersiz yaptırımları,
2. Deontoloji kurallarına uyulmaması,
3. Veteriner ilaçlarının satışı;
   - Ruhsatsız yerlerde, bakkallarda ilaç satışı,
   - Kaçak ve Kalitesiz İlaçlar
4. Damızlık birlikleri ve diğer üretici birliklerinin haksız rekabeti,
5. Suni tohumlama ile ilgili sorunlar;
   - Kayıtların Birlikler tarafından tutulması, Kayıtların düzgün tutulmaması,
   - Serbest Veteriner Hekimlere bu kayıtları görme yetkisinin verilmemesi,
   - Suni tohumlamanın e- alt yapısının kurulmaması,
   - Suni tohumlama desteklerinin zamanında ödenmemesi,
6. Kamuda çalışanların klinik açmadan, özel veteriner hekimlik yapmaları,
7. Mesleki kalitenin düşmesi, Meslek içi eğitimin, uzmanlaşmanın olmaması,
8. Tarım danışmanlığı ile köylerdeki istihdam ve haksız rekabet ortamı,
9. Doğu ve Güneydoğuda sahaya gidişlerdeki can güvenliği endişeleri,
10. Sınır bölgelerindeki ilaç ve hayvan kaçakçılığı, ampirik sayısının fazlalığı.

PET KLİNİKLERİNİN ORTAK SORUNLARI

1. Deontolojiye uyulmaması,
2. Pet Shoplarca klinik hizmeti sunulması,garantiler verilmesi
3. Kamuda çalışan hekimlerin haksız rekabeti,
4. Belediyelerin hayvan sağlığı ile uğraşıp haksız rekabet yapmaları
5. Meslek içi eğitimin azlığı,uzman hekime gereksinim
6. Mezun sayısının artmasına paralel muayenehane sayısının sürekli artması
7. Odaların yasayı uygulamada yetkisiz kalışları,
8. Odalar ile Tarım Bakanlığı arasındaki karşılıklı işbirliği eksikliği,

İSTANBUL'DAKİ SORUNLAR

1. **Bakanlık denetimlerinin yetersizliği,**
2. **Çok sayıda kaçak klinik,**
3. **Kaçak hayvan sorunu,**
4. **Sokak hayvanları,**
5. **Ampirikler, Çantacılar,**
6. **Fakülte öğretim üyeleri,**
7. **Muvazaalı klinikler,**
8. **Pet shoplarla yaşanan mücadele**
9. **Veteriner Sağlık Ürünlerinin kontrolsüz satışı,**
10. **Damızlık ve yetiştirme birlikleri ile ilgili yasal düzenlemeler,**

Ana sorunları oluşturmaktadır.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. 6343 mesleki yararlılıklarımız korunarak, günümüzdeki ihtiyaçlara çözüm getirecek şekle getirilmelidir.
2. Mesleğimizin esas uğraş alanının serbest hekimlik olduğu kabul edilmelidir.
3. 5, 10,...50 yıllık vizyonumuz belirlenmeli, TVHB bu misyonu yüklenmelidir,
4. T.V.H.B. Vizyonu en geniş katılım ile belirlemelidir.
5. Veteriner Fakültelerindeki klinik eğitim programları T.V.H.B.nin Daimi Klinik Mesleki komisyonunun ortak çalışmasıyla belirlenmelidir.
6. Odalar Bünyesinde her kesimden meslektaşlarımızın katılımı ile çalışma birimleri oluşturulmalı, bunların merkezdeki daimi komisyonları oluşturulmalıdır.
7. Klinik hekimliğin önünü açacak belli başlı eğitim eksikliklerini süratle ortadan kaldıracak - Sürekli Veteriner Hekimlik Eğitim- programları uygulamaya konulmalıdır.
8. Muvazaalı kliniklerle mücadelede bölge odaları yalnız bırakılmamalı, bunlara karşı uygulanacak politikalar bir an evvel belirlenmeli ve uygulamaya sokulmalıdır.
9. Yasalarda belirtilen yaptırımların uygulanması geciktirilmemeli.,
10. Uzmanlaşma ile ilgili yasal alt yapı biran önce oluşturulmalıdır.
11. Klinik Hekimliğine yönelik yasal düzenlemeler, yetkileri yönetmeliklerce belirlenmiş TVHB bünyesinde oluşturulacak "Danışma Kurullarınca" saptanmalıdır.

TEŞEKKÜR EDERİM

Serbest Veteriner Hekimlik Mesleğinin ve Veteriner Sağlık Ürünlerinin Satışı ile İlgili Sorunlara Bakış Açısı ve Çözüm Önerileri

Orhan ÖZBABA

Mersin VHO Başkanı

Konuşmacıların hemen hepsi bu toplantı için teşekkür etti, ben de bu teşekkürü etmeden geçemeyeceğim, çünkü önemli idi yapılması ve başarıldı. Emeği geçenlere yürekten teşekkürler.

Devletin hiçbir hazırlığı olmadan birden bire yaptım oldu mantığı ile önünü açtığı bir meslekten bahsediyoruz. 80 sonrası maalesef artık istihdam edemeyeceğini anlayan devlet veteriner hekimliğin serbest olarak yapılmasının önünü açtı, açtı ama hiçbir alt yapının olmaması serbest hekimliğin düzensiz yapılmasına neden oldu ve hala bir düzene girememenin sıkıntısını yaşıyoruz.

Ama ne yazık ki artık bıçak kemiğe dayandı, gerçekten dayandı ve serbest hekimlik sorununun bir an önce çözülmesi ve bu çözüme de en çok serbest hekimlerin kendilerinin katkı koyması gerekiyor.

Ancak; denetlemelerin olmadığı yada yalandan yapıldığı bir devlet düzeninde hala 50 yıl önceki yasalarla görevleri belirlenen bir meslek nasıl sisteme oturabilir ki. Senin adamın benim adamım mantığı bu ülkenin gündeminden gitmediği sürece her konuda olduğu gibi veteriner hekimlik mesleğinde de sorunların çözümü gecikecektir. İdare et mantığının tamamen ortadan kalkması birliğimizin, bakanlığımızın ve meslektaşlarımızın sorunları çözmekte kararlı olmaları gerekmektedir.

Bu saptamayı yaptıktan sonra izin verirseniz 27 yıllık hekimlik ve yöneticilik deneyimime dayanarak belirlediğim mesleğimizin ana sorunlarını sizlerle paylaşmak isterim. Rica ediyorum meslektaşlarım ön yargılı davranarak tepki vermesin bu tespitlere. Çünki yılların deneyimi ile ortaya çıkmış tespitlerdir bunlar.

Mesleğin genel sorunlarını en başından itibaren maddeler halinde sıralamak gerekirse;

1. Eğitim

a) Üniversitelerde eğitim

Çok üzülerek söylemeliyim ki bu mesleğin sorununun temelinde aldığı üniversite eğitimi yatmaktadır.

Sadece mesleki anlamda değil sosyal anlamda da hiç bir şekilde eğitim almamış meslektaşların sahaya çıkması bu mesleğin en büyük handikapıdır. Mezun olan bir meslektaşımızın eline enjektör dahi almadan mezun olduğu, anlamsız ve gereksiz bilgilerle donatıldığı, kedini hekim gibi hissetmediği bir gerçektir ve bu gerçek malesef kendine inanmayan insanların nasıl hastalarını iyi edeceği konusunu akla getirmektedir. Hal böyle olunca da mesleğimiz hak edildiği şekilde temsil edilememekte merdiven altlarında veya rezil dükkanlarda yapılmaya çalışılmaktadır. Evet dükkan diyorum çünkü klinik lafı buralar için söylenemez. Çok uzaklara değil hemen yakınımızda kliniklere şöyle bir bakmamız neyi anlatmak istediğimi anlatır sanrım.

Çözüm

Üniversitede pratisyen hekim eğitimi verilmeli anlatılmaz bilgilerle veteriner hekim adaylarının beyinleri doldurulmamalıdır.

Özel patolojide preparat ezberlenmesinin önü alınmalıdır.

Hayvanlarla iç içe bir eğitim verilmeli daha koyunu keçiyi tanımlamadan mezun edilmenin önü kapanmalıdır.

Yabancı dil eğitimi mutlaka verilmelidir. Çağı yakalamanın en önemli göstergesidir yabancı dil.

Sosyal etkinliklerin önü açılmalı her ortamda kendini ifade eden meslektaşlar yetiştirilmelidir.

b) Mezuniyet sonrası eğitim

1) Genç meslektaşlarımıza staj eğitimi

Yeni mezun olmuş arkadaşlarımıza mutlaka altı ay veya bir yıl süre ile en az 5 yıllık bir klinikte staj yapma olanağı sağlanmalıdır. Getireceği yararları sanırım tartışmaya bile gerek yok.

2) Hizmet içi eğitim

Yıllardır tespitlerimin başında mesleki ve sosyal eğitimden yoksun olarak mezun olmuş meslektaşlarımın bu açıklarını kapatması açısından mesleki bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Bu fikrimi paylaştığım çoğu hekim dostum da benimle hem fikir olduklarını belirtmişlerdir.

Çözüm

Meslektaşlarımıza yılda en az bilimsel birkaç etkinliğe katılma zorunluluğu getirilmelidir. Bu şekilde hem sosyal olacak hem tanımadığı meslektaşlarını tanıma olanağı bulacaklardır.

Hala dünyada vazgeçilmiş tedavi yöntemlerini kullanmakta ısrar eden meslektaşlarımız mevcuttur. Bu bir gerçektir ve göz ardı edilmemelidir. O nedenle bu toplantıların bilgi tazelememiz açısından da yararlı olacağına hiç şüpe yoktur.

Değerli meslektaşlarım,

Bütün bunlar bizlerin sorumluluğudur ve çözecek olan da bizleriz. Yani biz veteriner hekimler önce kendimizi yenileyeceğiz sonra devletten ve bakanlıktan isteyeceğiz.

Yani iğneyi kendimize çuvaldızı başkalarına.

Üzülerek söylemeliyim ki bu acı tabloyu ortaya koymalıydım bana bu konuda kızan gerçekleri kabul etmeyen meslektaşlarım olabilir. Ama ne yazık ki durum bu.

Şimdi sahada meslektaşlarımız çalışırken nelerle karşılaşıyorlar bunları sıralamak isterim:

1) İlaç satışı, aşı satışı,

Çözümü olmazsa olmaz konuların başında gelmektedir.

Çok önemli ve çözülmzse bir çok meslektaşımızın iflasına neden olabilecek bir durumdur. Bu gün şatafat içinde yaşayan bazı ilaç üreticileri maalesef bu ilaçları bilinçsiz insanlara sattırarak veya buna göz yumarak bu şatafatı yaşamaktadırlar. Türkiyemiz'in her yerinde bakkallar, yemciler, ampirikler ilaç satmakta ve ilaca çok kolayca erişebilmektedirler. Etiket fiyatları ile gerçek fiyatları arasında uçurumlar olan ilaçların, aynı etken madde içerdikleri halde aralarında fiyatlandırma açısından büyük farklar olan ilaçların varlığı spot piyasa denilen bir piyasa oluşturmuş bu dumanlı ortamda bazıları da nemalanmıştır. Hatta nemalanmaya devam edenlerin bu toplantıya katılmak istemedikleri de bilinen bir gerçektir. Ucuz ilaç satarak üreticiye fayda sağladıklarını iddia edenler bilinçsizce ilaç tüketilmesi ile rasgele ilaç alan üreticinin cebine ve hayvanına zarar verdiğini gerçeğini görmezden gelirler. Ancak zarar eden yine gerçek üretici ve bu ilaçlara milyarlarca dolar ödeyen ülkem olmuştur.

Devlet biziz arkadaşlar. Devletin kendisi olduğunu düşünmeyen insanların ve devletin malı deniz yemeyen domuz mantığına sahip olan insanların bu duruma pek de üzülmeyeceğini söylemek sanırım doğru olur.

Yıllardır süren bu durumun düzeltilmemesi akla sanki düzeltilmesinin istenmiyor olması gibi bir soru getiriyor. Tıpkı kaçak hayvan girişinin engellenmemesi gibi. Kaçak hayvan girişi yıllardır her ortamda dile getirilir ancak gerçek çözüme bir türlü ulaşılamaz. Bir gecede sınırdan içeri girip aynı gün içerisinde kulağı küpelenerek yasal hale gelen yüzlerce hayvan varlığı bu ülkenin gerçeğidir. Bunu da buradan bir kez daha hatırlatmak istedim.

Ucuz, vadeli, gereksiz satılan ilaç hem veteriner hekime hem üreticiye hem de kalıntılı ürün tüketen tüketiciye zarar vermektedir. İlaç satmaya odaklanmış insanlar ürünlerini tükettiğimiz hayvanlarımıza bilinçsizce ilaç yüklemekte ve maalesef bu ürünleri de bizler tüketmekteyiz.

Mecburi kesime sevk ettiğimiz hayvan etlerine kesimden önce günlerce antibiyotik ve kalıntı bırakacak bir çok ilaç uyguladığımızı bütün bunlara rağmen hayvan sahibinin gerek ekonomik sebepleri gerekse bilinçsiz tüketici olması nedeniyle bu hayvanların etlerini tüketime sunduğu bir gerçektir. Ne yazık ki bu olaya seyirci kalmak istemeyen meslektaşlarımız da tehdit edilerek geri adım atmaları sağlanmıştır.

Aşı da aynı ilaç gibi büyük bir çoğunluk meslektaşım, eczaneler ve depolar tarafından üreticiye direk satılmaktadır.

Odalarımız ellerinde olmayan yetkilerle bu soruna maalesef çözüm üretememişlerdir. Lokal olarak bazı il ve ilçelerimizde kısa süreli çözümler üretmişse de teknoloji ve ulaşım çağında olmamız ilaçlara ülkemizin neresinde olursa olsun ulaşma şansını doğurduğundan lokal çözümlerde maalesef uzun soluklu olmamıştır. Yine üzülerek söylemeliyim ki Konya spot piyasanın oluşmasında ve ülkemizin her yerinde ki, lokal çözümlerin başarıya ulaşamamasında baş rol oynamıştır. Umuyorum bu konuda başrol oynayan Konya sorunun çözümünde de başrol oynayacaktır.

Tüm bunların bileşkesi de ülkemize ve mesleğimize zarar vermektedir.

Çözüm

a) Bakanlık ruhsatlandırma aşamasında çok dikkatli davranmalı kaliteli ilaç üretilmesini sağlamalı ve fiyatlandırmaya dikkat etmelidir. Daha da önemlisi bu denetlemeleri bağımsız kuruluşlar yapmalıdır. Siyasi iktidarların baskısı altında devlet kademesinde çalışan arkadaşlarımız maalesef sağlıklı denetleme yapamamaktadır.

Ruhsatlandırma aşamasında her ilaç firmasının bakanlığa yakın insanları ruhsat almakta görevlendirdiği de bir gerçektir. Ahbap çavuş ilişkilerinin bu ruhsatlandırma aşamasında etkili olmadığını bana söyleyebilir misiniz? Bazı gerçekleri bilipte bilmeden gelmek de bu ülkeye ihanettir.

b) İlaç firmaları yeniden fiyat ayarlamasına gitmeli aynı türde ilaçların birbirine çok yakın fiyatlarla satışı sağlanmalıdır.

c) İlaçların mutlaka etiket fiyatı ile satımı sağlanmalıdır. Bunun başka bir çözümü olamaz.

Bana göre görülen kısa vadedeki tek çözüm veteriner hekim odalarının yetkilerinin artırılması ve denetleme yetkisinin odalara verilmesidir. Yıllardır sorunların çözümünde başka hiç bir çözümün sonuç alamayacağına inancım tamdır. Veteriner hekimlerin denetlenmelerinin tam yetki ile odalar tarafından yapılması gerekir. Biz kendimizi düzeltirsek her kesim buna uymak zorundadır. O zaman eczanelere baskı yapabiliriz. Yanlış yapanlar hakkında suç duyurusunda bulunabiliriz. Biz odalara gelen eczanelerin aşı ve ilaç satması

konusundaki şikayetleri çöze mememizin tek nedeni bizlerinde aynı hataları yapmamızdır. Bu yetki sayesinde etiket fiyatından ilaç satımına, asgari ücret tarifnamesine uyulmasına, sahte tohumlama makbuzu düzenlenmesinin önüne, deontoloji kurallarının çiğnen-mesinin önüne geçebiliriz.

Ancak benim konulara gerçekçi yaklaşımımın sonucu düşünmeden geçmediğim bir konu daha var. Acaba bu yetkileri verdiğimiz odalarda yarın belli kesimlere daha yakın davranır mı onu da aklımın bir köşesine yazmıyor değilim. Yine de bu sorunun çözümü odalardan geçer.

2. Damızlık Birlikleri ile Meslektaşlarımız Arasındaki Sorunlar

Malesef damızlık birlikleri kuruluş amaçlarının dışına çıkarak veteriner hekimleri karşılarına almışlardır.

Haksız rekabetin oluşmasında öncü rol oynamışlardır.

Damızlık birlikleri üyelerine her koşulda adaletli olsun olmasın hizmet vermek istiyor ve bunun da başkalarına zarar vermesini hiç önemsemiyorlar. Üstelik teşvikleri de kendilerinin üretici ve veteriner hekime bir lütfuymuş gibi düşünüp her türlü zorluğu çıkarmaya çalışıyorlar. Aylarca hak edişlerini alamayan meslektaş ve üreticilerimizin bazı damızlık birliklerine kuşkulu baktıkları görülmektedir.

Meslektaşlarımızın son zamanlarda en önemli sorunlarının başında damızlık birlikleri ile ilişkileri gelmektedir. Ülkelerin gelişmesinde bu tür birliklerin önemi çok büyüktür ancak iyi idarecilerle ve nereye kadar hakları olduğunun belirlenmesi şartı ile. Yoksa fırsat bu fırsat her işi biz yaparız mantığı ile birlikler yönetilemez.

Ne şartlarda hizmet edeceklerinin yeniden belirlenmesi ve damızlık birliklerinin hayvan sağlığı hizmetleri için her bölgedeki veteriner hekim odalarını muhattap almaları gerekmektedir. Üyelerine en sağlıklı ve ekonomik hizmeti bu şekilde götürebilirler yoksa hastaya da bakarım, tohumlamada yaparım hastanede açarım mantığı bir yeri düzeltirken diğer bir yeri batırmak demektir ki hakkaniyetli bir yaklaşım olmayacağı kesindir.

Bir başka konuda son zamanlarda gündeme gelen sağlık teknisyenlerinin sağlık kabini amaçlarına izin çıkmasıdır. Hangi alt yapı ile bunu uygulamaya

koyacaksınız ampiriklerle baş edemedik şimdide hasta tedavi etmeye çalışan başka bir gurup mu oluşturmaya çalışıyorlar. Reçete ile ilaç satışını sağladınız damı sağlık kabini açtırıyorsunuz, serbest hekimliği sorununu çözdünüz de mi sağlık kabini açtırıyorsunuz veteriner hekimleri o kadar iyi yetiştirdiniz de hasta tedavi etmekten başlarını kaşıyamaz hale gelelilerde mi sağlık kabini açtırıyorsunuz.

Açılmalı mıydı kabinler elbette açılmalıydı. Ama... bu durumda olan bir mesleğin daha da batması için değil mesleklerini daha sağlıklı ve çağdaş ortamlarda yapan ve çağdaş normlarda para kazanıp yaşayan bir meslek grubu oluşturulduktan sonra açılmalıydı, hatta her kliniğe bir sağlık memuru alınması şartı bile getirilmeliydi ama bir mesleği batırdıktan sonra değil...»

Ülkemizde Pet Hayvancılığının Genel Görünümü ve Sorunları

Dr. Osman İÇ

Pet Veteriner Hastanesi

PET HAYVANCILIĞI

> Pet hayvanlar denildiğinde ilk aklımıza gelen, bireyler ile iç içe yaşayan, onların duygusal yaklaşımlarına karşılık veren ve insanların dostu ve yardımcısı konumunda olan hayvanlardır (companion animals).

> Bu kapsam içinde köpekler, kediler, atlar, kuşlar, balıklar, bazı sürüngenler ve kemirgen hayvanlar sayılabilir.

2

Ülkemizde Pet Hayvan Yetiştiriciliği

- Pet sektörünün ülkemizdeki geçmişi ancak son 25 yılı kapsamaktadır. Yani sosyolojik ve ekonomik gelişim sürecinin henüz başındadır
- 80'li yılların başlarında zamanın hükümetleri tarafından alınan kararlarla pet hayvanlarının ithalatı başlamıştır

3

Ülkemizde Pet Hayvan Sayısı

- Evlerde beslenen sahipli pet sayısının 1.500.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir.
- Ancak bunlardan pet sektörü için anlamlı olanlarının sayısı 600.000 civarındadır *(Kedi, Köpek, Kuş, Balık, Sürüngenler, Kemirgenler, vs..)*

4

Ülkemizde Pet Hayvan Sayısı

- Ülkemizdeki pet klinik sayısı 600 civarındadır
- Tüm pet hayvanların 2/3 'ü üç büyük ilde toplanmaktadır (İstanbul, Ankara, İzmir).

5

Sahipli Pet Hayvan Sayıları (milyon adet) (ABD - TÜRKİYE)

Pet hayvanı	ABD	TÜRKİYE
• Kuş	16.600.000	? (%1)
• Kedi	90.500.000	1.000.000
• Köpek	73.900.000	300.000
• At	4.200.000	0
• Balık	149.000.000	? (%0.5)
• Sürüngen	11.000.000	? (%0.5)
• Diğer	18.200.000	? (%2)

6

2006 Pet Sektörü (USD) (ABD - TÜRKİYE)

Sektör	ABD	TÜRKİYE
• Mama	15.2 milyar$	70 milyon$
• Vet. Hiz.	9.4 milyar$	50 milyon$
• İlaç-aşı	8.7 milyar$	3 milyon$
• Bakım, pan. Vs.	2.7 milyar$	1 milyon$
• Hay. Ticareti	1.7 milyar$	6 milyon$
• TOPLAM	38.4 milyar$	130 milyon$

ABD'den 300 katın üzerinde daha küçük bir pazar

7

Pet Hayvan Sayıları (ABD - TÜRKİYE)

- **ABD'de hanelerin %63'de (69.1 milyon ev) pet hayvanı var**
- **Türkiye'de bu oran tahminen %7,5 ve bunun çok büyük oranı veteriner kliniklerine götürülmüyor**
- **ABD'deki evlerin %45'inde birden fazla pet hayvanı var**
- **Türkiye'de bu oran bilinmiyor ancak bu oranın %2'den fazla olduğunu sanmıyorum**

8

PET SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİNİ ENGELLEYEN FAKTÖRLER

- Sosyal, kültürel, dini faktörler
- Kanunlar
- Ekonomik nedenler
- Tıp alanındaki iletişim eksiklikleri
- Kontrol dışı pet hayvanlarını ithalatı ve satışı
- Pedigri sisteminin olmaması
- Eğitim, yanlış / eksik bilgilenme

9

Pet Care Trust (ABD) - örnek çalışmalar

- Köpeklerin kalp hastalarında anksiyeteyi azaltması üzerine çalışma
- Sınıflarda pet hayvanı tutmanın öğrenciler üzerindeki pozitif etkisi
- Toplum sağlığında pet hayvanların etkisi
- Alzheimer hastalığının tedavisinde akvaryumun pozitif etkileri
- Topluma "Köpeklerin ısırması nasıl engellenir" eğitimi
- Otistik çocuklar ve köpekler

10

SONUÇ-1

- Kat mülkiyeti kanununun ivedilikle değiştirilmesi
- Pet hayvanlarına yönelik sağlık sigortası
- Pet hayvan ithalatının düzene sokulması
- İletişim stratejisinin belirlenmesi ve uygulanması (Basın-yayın, vs..)

11

SONUÇ-2

- Ülkemizdeki toplam pet sektörü ABD'nin binde üçü bile değil. Bu durumda TÜRKİYE'DE BİR PET HAYVANI SEKTÖRÜNÜN VARLIĞINDAN SÖZ ETMEK ŞU AN İÇİN ZOR. Özetle işin çok başındayız
- İstatistik sonuçlara varamıyoruz
- Eğitim ve organize olma ihtiyacı var (toplumun bilinçlendirilmesi)
- İmajımızı yükseltmek için çalışmalıyız
- ANCAK GELECEK İÇİN PARLAK BİR SEKTÖR OLACAĞINDAN UMUTLU OLMALIYIZ

12

DİKKATİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜRLER
13

Serbest Veteriner Hekimlerin Genel Sorunları ve Çözüm Önerileri

Mehmet SATIL

Gaziantep VHO Başkanı

Sayın Meslektaşlarım, saygıdeğer öğretim üyeleri, sevgili oda başkanları, bizlere bu oluşuma destek veren yerli ve yabancı veteriner ilaç firmaları temsilcileri; özellikle bizleri misafir eden Konya Oda Başkanımıza huzurlarınız da teşekkür ediyorum.

Eğer bir olaya verdiğiniz değer yarına kalma ihtimalinizi artıracaksa, önemlidir. Artırmayacaksa önemli değildir. Her şeyin göreceli olduğu dünyada kişinin mesleki şartlarını koruması esas olmalıdır.

Bizlerde sahada serbest çalışan veteriner hekimler olarak, bir zincirin halkaları gibi birbirimize kenetlenerek camiamız içerisinde haklarımızı koruyarak, saygın bir yol almalıyız, yani birleşerek sinerji yaratmalıyız.

Camiamız içerisinde yaşadığımız olumsuzluklar önemli değildir, onları algılama ve yorumlama şeklimiz önemlidir. Neyin önemli neyin önemsiz, neyin kabalık, neyin kibarlık olduğu üç boyutta değişir.

Bu kavramlar meslekten mesleğe, toplumdan topluma ve zaman içinde değişir. Bizlerin bir araya gelme sebebi; serbest çalışan veteriner hekimler olarak, sorunlarımızı sıkıntılarımızı gerek sahada gerekse ilaç firması ile olan ilişkilerimizi dile getirerek düzeltilmesi gereken konularda birbirimizle fikir alışverişinde bulunarak mevcut ekonomik ve sosyal yaşam kalitemizi daha da yükseltmek ve birbirimizi en iyi şekilde tanımaktır.

Birkaç örnek vermek gerekirse ben Gaziantep Veteriner Hekimleri Odası Başkanı olarak meslektaşlarımız arasında iş yerlerimizde bireyler ve birimler arasında sinerji oluşturmaktan yanayım.

Giderek artan bir şekilde iş dünyasında sinerjiden, ekip olmaktan birlik olmaktan söz ediliyor. İçimizde tek başlarına maddi ve manevi olarak önemli bir işlev sergileyemeyecek olan arkadaşlarımızla bir araya gelip sinerjik bir iletişim oluşturarak ortaya büyük bir güç çıkarabiliriz. Sinerji kişileri ileriye götürür. Eğer bir iş yerinde sahada meslektaşlar arasında sinerji varsa gelişme kolaydır.

Takım olmak (Biz olmak) kolaylaşır. Sinerji etkileşim için ekip olabilmek için çalışanların bizlerin tercihlerinin sorulması bu alanda veteriner hekimlerin sahasında yeni ufukların açılmasını sağlayabiliriz.

Ülkemizde çalışan serbest Veteriner Hekimlerin ortak sorunlarını önem sırasına göre yedi ana başlık altında toplayabiliriz;

1- Veteriner Tababette kullanılan ilaçların fiyatlarının şişirilmiş olması Veteriner ilaç satan depoların ruhsatlandırılmasında Veteriner Hekim çalıştırılmasının zorunlu hale getirilmesi,

2- Veteriner Hekim Odalarının hazırladığı muayene fiyatlarının istikrarlı olarak serbest veteriner hekimler, tarafından uygulanmaması ve serbest rekabete takılması,

3- Damızlık Sığır Yetiştiricileri birliği ile yaşanan sorunlar,

4- Tarım il Müdürlükleriyle serbest Veteriner hekimleri arasında yaşanan sorunlar,

5- Veteriner Hekim olmayan (Tekniker Teknisyen D.S.Y.B. ve ampirikler) kişilerin veya kuruluşların muayene ve klinik açıp ilaç ve sarf malzemeleri satması haksız menfaat sağlamaları,

6-Serbest Veteriner Hekimlerin bölge odalarına olan ilgi lerinin azalmış olması, belge düzenlerinin olmaması, istatistiki kayıtların önemsenmemesi,

7- Klinik poliklinik, pet klinik veteriner ilaç satışı ile ilgili ruhsatname şartlarının acilen değiştirilmesi yeni bir yönetmelik oluşturulması,

1) Hayvan sağlığında kullanılan ilaçların etiket fiyatlarının reel fiyatlarda olmaması ile ilgili yaşanan sorunların başında firmaya olan güvensizlik, bu ilaçları alıp satan biz Veteriner Hekimlere olan güvensizlik hızla yaygınlaşmakta, sahada saygınlığımızı yitirmekteyiz.

İlaç fiyatları; gerek fiyatlara çelişerek vatandaş ve Veteriner Hekim aldat-

macasına son verilmelidir. Veteriner Hekimlerin güvenlerinin tesisi tekrar sağlanmalıdır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ilaç üreten firmaları sıkı takibe almalı hayvan sağlığını ve dolayısıyla insan sağlığını korumalıdır.

İlaç firmaları büyük küçük fark etmeksizin ilaç ruhsatları kontrol edilmeli çevrede ilaç kirliliği yaratılmamalıdır.

Kontrolsüz ve ihtiyaç olunmayan ilaçlar rasgele merdiven altı mekanlarda üretilmekte bunlarda kendilerine pazarda yer bulmaktadır. İlaçların molekül kaliteleri düşmekte raflarda kısa sürede bozulmakta, hekimlerimiz yanıltılmaktadır.

Hangi bölgede hangi ilaç hangi fiyatla satıldığı hiç kimse tarafından bilinmemekte buna firmalarda dahil olmaktadır.

Serbest Veteriner hekimler için ilaçtan para kazanmak şöyle dursun hem hayvan sahibi hem de çiftlik sahipleri güvenlerini yitireceklerdir. Hem de yapılan anlaşılmaz rekabetle zarara uğramaya devam edeceklerdir.

Veteriner ilaçları üreten, satan, kullanan bütün herkes bu konudan muzdariptir.Tarafların acilen bu sorunu samimi olarak çözmek için toplanmalı bununla ilgili icracı organlar oluşturulmalıdır.

Her bölgede serbest klinik yapan meslektaşlarımız bir firmaya yandaş olmakta ilaçtan haksız kazanç elde etme yöntemi seçilmekte hekimlik ikinci plana atılmaktadır. Acilen hekimlik yapan kliniklerle ilaç satan kliniklerin ayırt edilmesi gerekliliği görülmektedir.

2) Muayene müdahale ve operasyon fiyatlarının biz veteriner hekimler tarafından rekabet aracı olarak kullanılması tehlikesi ile karşı karşıya olmaktan duyulan rahatsızlığın giderilmesi için bölgeler arası yapılan fiyat listesine sadık kalınması gerekmektedir. Deontolojik kurallara uyulmaması sonucunda odalarımızın yasal olarak uygulayacağı ciddi cezalar oluşturulmalı, odalar bu konuda yasaların belirleyeceği çerçevede bağımsız ceza verebilmelidir. Tekrarlanan cezalar belirli bir sayıdan sonra ruhsat iptaline gidilebilmelidir.

Mesleğimizi temsil etmeye hazırlanan genç meslektaşlarımız okulu bitirdiğinde mesleği nasıl icra edeceği konusunda yeterince bilgilendirilmediği için hasta-hasta sahibi Veteriner Hekim ilişkisini tamamen para olarak görmektedir. Bu nedenle para asıl hedef olarak toplumda gösterilmiştir. Bu ciddi sorunların çözümlenebilmesi için serbest veteriner hekimlik isteyen stajyer öğrencilerimizin staj sürelerinin en az bir yıl yapma mecburiyeti olmalıdır. Böyle bir uygulama mesleki başarıyı getireceği gibi toplumdaki saygınlığımızı da tesisi edecektir.

3) Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliği; 70 ilimiz de hali hazırda hizmet vermektedir. Bakanlığımızda her geçen gün bu organın işlemlerini ve yetkilerini artırmaktadır. DSYB' nin asli görevi hayvan ıslahı, gen kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi ve vatandaşın hayvancılığa olan ilgisinin teşvik edilmesini sağlamaktadır.

Birliklerin sistemlerini yürütebilmek için parasal kaynaklara ihtiyaç hissetmekte ve dolayısıyla biz Veteriner Hekimin yapabileceği her alana elini gayri yasal olarak uzatmakta ve haddini aşarak şahsi bir işletme gibi çalıştırmaktadırlar. Asli işi olan hayvan kayıtları zamanında ve tam olarak yapmamakta ve hekimlerimizi zarara uğratmaktadırlar.

Serbest Veteriner Hekim olarak görev yapan meslektaşlarımız ülkenin her tarafında suni tohumlama hizmeti vermekte ve her yaptığı suni tohumlamadan teşviğini de alamamakta bunun sebebi DSYB'nin ve Tarım İl Müdürlüğü'nün hayvan hareketlerini güncellememesinden ve küpesiz hayvanların varlığından kaynaklanmaktadır. Böylece hayvan sahipleri de buzağı desteklerini alamamakta Veteriner hekimi suçlamakta prestij kaybetmektedirler.

DSYB'nin hizmetlerinin doğru yürümesi hizmetin vatandaşa zamanın da yetiştirilmesi isteniyorsa Serbest çalışan Veteriner Hekimler DSYB'nin daimi delegesi olmalı yönetimde söz sahibi olmalıdırlar . Böylece Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Hedeflemiş süt sığırlarında ki örgütlü yapı güçlenmiş olur hayvancılıkta verimlilik istenen noktaya elbirliği ile ulaşmış olur.

Sevgili meslektaşlarım DSYB ile elele vererek ülke hayvancılığına katkıda bulunalım. Kısacası tüm DSYB'lilerin karşısında olunmamalı bunların hizmet vermelerinin yolunu bizler açmalıyız. Daha iyi anlaşan yapılar kurmalıyız. Hayvancılığa yapılacak hizmeti paylaşmalı karşılıklı çekişmeye son verilmeli.

4) Ülkemizde 81 Tarım İl müdürlükleri hayvan kayıtlarını küpe takarak tam gerçekleştirememiştir. Hala ülkemizde kulak küpesiz küpeli olduğu halde kayıtsız hayvan, dişi olduğu halde erkek gözüken, kesildiği halde kayıtta duran güncellenmemiş bir sistemle karşı karşıyayız.

Serbest Veteriner Hekimler olarak sahada yapmış olduğumuz suni tohumlamadan dolayı oluşacak teşviklerden faydalanamamakta bu teşviklerin büyük kısmı vatandaşı ilgilendirmekte (Buzağı teşviği – Süt primi) Bir kısmı da suni tohumlamadan dolayı veteriner hekimleri ilgilendirmektedir. En önemlisi ülkemizin hayvan potansiyelini tam olarak bilmemekte bakanlık bundan dolayı oluşacak teşvik ödemeleri zamanında yapamamaktadır.

Tarım Bakanlığı acilen küpeleme ve kayıt konusunda acil eylem planı oluşturmalı tüm serbest veteriner hekimleri seferber etmeli kayıtları güncellemelidir.

Acilen Hayvan Sağlık raporu kaldırılmalı pasaportla hayvan ticaretine izin verilmeli pasaportsuz hayvanların alınıp satılması engellenmeli pasaporta Serbest Veteriner Hekimler bilgisayar ortamında aşı kayıtlarını yapabilmeli, bilgi girebilmelidirler. Böylece Hayvanla ilgili bilgiler güncel kalacak hiçbir kimse mağdur edilmemiş olacaktır. Pasaport da işlem yapan Veteriner Hekimlerimiz Yapılan hata ile sorumlu tutulmalı ciddi cezalarla karşı karşıya olduğunu bilmeli.

5) Veteriner Hekim olmayan şahısların hayvan sağlığı ile ilgili direk ilişkilerinin engellenmesine yönelik önlemler alınması ile ilgilidir.

Veteriner Hekimlik mesleğinin temel kuralları çiğnenerek ticari kardan başka hiçbir amaç gütmeyen meslekten olmayan kişiler yada kurumlarca fason klinikler kurulmaktadır. Bu yerler ticari kazanç uğruna içinde hayvan geçen her şeyi alıp satmakta; halbuki hiçbir ticari hak toplumun genel sağlığının korunmasından daha önemli değildir.

Veteriner hekim olmayan kişilerin sahip olduğu klinikler toplum ve genel sağlık konusunda bilinçsizlikleri ile birlikte kar güden işletmeler haline gelmektedir. Sermayenin yanında olan meslektaşlarımız hiçbir şekilde kendi meslekleri doğru olarak icra edememekte inisiyatifi sermaye sahibi koymaktadır.

Veteriner Hekimlik ve hayvan sağlığı çok belirgin olarak gasp edilmekte.

6343 sayılı kanunun 33. maddesinin 6. bendi "İş veya hasta sahipleri ile oda arasında aracılık yapanları meslek ve sanatın icrasında gayrimeşru menfaat sağlamak gibi mevzuat ve meslek adabına yakışmayacak harekette bulunanları önlemek ve bu konuda meydan vermemek adına yapılan yasa yeterli cezayı kapsamamaktadır. Onun için meslektaşlarımız etik koşullara uymalıdırlar.

Ülkemizde 19 adet Veteriner Fakültesi varken her yıl yüzlerce veteriner hekim mezun olurken en ücra köşelere klinikler açılmasına rağmen hala sahada yetkisi olmayan şahıslar hayvan sağlığı ile oynamakta ve ekonomiye zarar vermektedir.

Bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunmamıza rağmen yeterli adli takip yapılmamaktadır. Bu cezaların hafifliği bu insanları daha da cesaretlendirmektedir.

Biz klinisyenlerin yapabilecekleri bu şahısların ilaçlarını temin ettikleri de-

poları ve firmaları tesbit edip odalar aracılığı ile birbirimize haber edilmeli depoları ve firmaların önü kesilmelidir. Bu meslekten yalnızca veteriner hekimlik yapma yetkisi olanların icraat yapmaları sağlanmalıdır. 6343 sayılı kanun tekrar düzenlenmeli Odalara verilen yetkiler artırılmalıdır. Serbest Veteriner Hekimlik sermayenin oyuncağı olmamalıdır.

6) Serbest Veteriner Hekimler, kamuda çalışan veteriner hekimlerden daha çok meslek odalarına sahip çıkmaları gerekmektedir.

Bölgeler arası iletişimin ve gelişimlerin takip edileceği yer meslek odaları olmalıdır.

Veteriner Hekimlik ferdiyetçi yapıdan uzaklaşmalıdır. Ekip çalışmasına yönelmelidir. Ekiplerde birbirleriyle dayanışma içerisinde olmalı. Bu ilişkileri odamız geliştirmeli ve teşvik etmelidir. Meslek içi eğitimler yapılmalı, gelişen teknolojiye ve bilime ayak uydurmalı bu eğitimleri odalara verilen yetkilerle mecburi kılınmalı ve dar kapsamlı yapılmalıdır.

Serbest çalışan Veteriner Hekimlerin iyi temsil edilebilmeleri ve haksızlığa uğradıklarında ve hakları gasp edildiğinde, ferden haklarını koruma yerine meslek odasını tercih etmeleri ve onu temsil etme fırsatı vermeleri gerekir.

Serbest çalışan Veteriner Hekimlere Sahada oda olarak yalnız olmadıklarını hissettirmeli olumsuzluklara karşı korumalıyız.

Serbest Veteriner Hekimler bürokrasinin işleyişini mutlaka önemsemeli, belge düzeni ve kayıtlarının sistemli hale getirmelidir.

Gayri nizami ve kayıtsız yapıdan acilen uzaklaşmalıdır. kendi kliniğimizde yapılan güncel tüm işlemlerin sekretasyonu yapılmalıdır.

7) a) Çiftlik hayvanlarına (Ekonomik degeri olan) bakmakla yükümlü klinik ve poliklinik ruhsatının verilmesi kesinlikle ilaç satışının önüne geçilmesi.

b) Veteriner ilaç satışı ruhsatının verilmesi yalnızca ilaç ve biyolojik ürün satma yetkisi verilerek hastaya bakması engellenecek.

c) Evcil küçük hayvan Veteriner muayenehanesi çiftlik hayvanlarına bakmaları engellenmeli, aşı biyolojik ürün ve ilaç bulundurmasına izin verilmeli.

Tüm meslek hayatım boyunca mesleğimi sevdim tüm meslektaşlarıma da severek isteyerek mesleklerini icra etmelerini tavsiye ediyorum.

Camiamız içerisinde birçok olumsuzluk yaşayabiliriz önemli olan olumsuzlukların tespitini yapıp çözüm üretebilmektir.

Ülkemizde Serbest Veteriner Hekim Çalışmalarının Genel Görünümü

Rıza TEMİZCİ

Konya VHO Yönetim Kurulu Üyesi

Serbest Veteriner Hekimliği bugün,

Pet kliniği
Kanatlı hekimliği
Büyükbaş kliniği
Gıda kontrol hekimliği
Mezbaha Veteriner hekimliği ve
işletme Veteriner hekimliği olarak icra edilmektedir.

Pet kliniği ve kanatlı hekimliği, hitap ettikleri sektörün sosyo-ekonomik yapısının daha iyi durumda olmasından dolayı sorunlarının çözülmesi kolay gözükmektedir.

Ülkemizde 1952 yılında Halil ORMAN ve Adnan ERTANIK tarafından KONYA' da başlatılan Serbest Veteriner Hekimliğimizin 55 yıllık köklü bir geçmişi bulunmaktadır.

1980'li yıllarda 100'lerle ifade edilen serbest Veteriner hekim sayısı bugün 7000'lere ulaşmıştır.

Türkiye'de şu anda toplam Veteriner hekim sayısı 13000 civarındadır. Sayımızın az olduğu yıllarda saygın bir şekilde icra ettiğimiz mesleğimiz, son yıllarda mesleki kalitenin azalması, deontolojik ilişkilerin zayıflaması ve etik duyarlılığın azalması sonucu saygınlığını giderek kaybetmektedir.

Son yıllarda alt yapısı oluşturulmadan açılan Veteriner fakültelerinin çokluğu (17 si aktif 19 adet) mezun olan hekim sayısını arttırmıştır.

Bugün 15 milyon nüfusu olan Hollanda'da 1 adet Veteriner fakültesi bulunmaktadır. Hollanda Hayvancılık konusunda verimliliği en yüksek olan ülkelerden birisidir.
Gelişmiş ülkelerde en iyi kazanan 3 meslekten birisi Veteriner hekimliktir (yıllık 200.000 $).
Ne yazık ki memleketimizde gelişmiş ülkelerdeki saygınlık görülememektedir.
Gelişmiş ülkelerde taşlar yerine oturduğu için Veteriner hekimlik mesleğini icra etmek, rahat ve zevkli hale gelmiştir.
Bizim de aynı konuma gelmemiz gerekir.

Çok sayıda mezuna değil uzmanlık eğitimine ihtiyaç görülmektedir.

Bunun için geçmişte var olan uzmanlık eğitiminin yeniden gündeme alınması zorunludur.

Günümüz şartlarında meslektaşlarımız sahada yaşayarak konularında uzmanlaşmaktadırlar. Bu da daha fazla zaman almakta ve ekonomik kayıplara neden olmaktadır.

Mezun olan arkadaşlarımızın çalışan kliniklerde belli bir süre stajyer hekimlik yapıp sahaya girmelerinin daha sağlıklı olacağı kanısındayım. Bunun düzenlemelerini ise odalarımızın yapmasının gerektiğine inanıyorum.

İlaçla ilgili sorunların hekimliğimiz ön planda tutularak aşılacağına inanıyorum. Aşı ve ilaçlar olmadan hekimlik yapılamaz. Doğru yer ve zamanda kullanılan preperatlar hekimin her zaman yüzünü güldürür.

Veteriner hekimlere verilen ilaç satma yetkisi hastayı görmeden ilaç satarak para kazanmayı hedefleyen bir topluluk oluşturmuştur. 150 milyon dolarlık bir pazardan vazgeçilmesini beklemek mümkün değildir. ANCAK…

Kendimize ilaç satıcısı değil,
Veteriner hekim dedirtmeliyiz.

Muayenehanelerimiz belli tertip ve düzen içinde olmalı köy odası ve bakkal dükkanı görüntüsünden uzaklaştırılmalıdır.

- **Eskiden bir termometre, bir steteskopla klinik açılabilecekken şu anda iyi bir donanım ve ekipman olmadan klinik açılamamaktadır. Bu da belli bir ekonomik güç gerektirir.**

- **Güzel bir muayenehane açılabilmesi için gereken kredi imkanları sağlanmalıdır.**

Veteriner hekim ve yetiştirici ilişkileri meslek yaşamında çok önemli yer tutmaktadır. Hitap ettiğimiz yetiştiriciler ekonomik gücü ve belli bir kültür seviyesine ulaşmış olmadığından muayene ücretlerinde bir çok sorunlar yaşanmaktadır.

Bunun çözümü, ülke hayvancılığının aile işletmeciliğinden kurumsal işletmeler şekline dönüşmesinde ve sigorta sisteminin de yaygınlaştırılmasında görülmektedir.

Klasik Veteriner hekimlik önemini kaybetmekte, bunun yerine işletme veteriner hekimliği ve koruyucu hekimlik ön plana çıkmaktadır. Bunun için fakültelerimizdeki eğitim programları yeniden düzenlenmeli ve meslek içi eğitimler yaygınlaştırılmalıdır.

Suni tohumlama uygulaması hayvan ıslahı için olmazsa olmaz bir gerekliliktir.

Suni tohumlama uygulamasının serbest Veteriner hekimler tarafından yapılması 1990 sonrası yeni bir gelir kaynağı sağlamakla birlikte olumsuz etkileri de olmuştur. Zamanında devletin bedelsiz tohumlama yapması başlangıçta tohumlama ücretlerinin normal muayene ücretinden az alınması hekimlik gelirlerini azaltmıştır.

Devletin verdiği tohumlama teşvikleri arkadaşlarımızı biraz rahatlatmış bulunmaktadır. Teşviklerin devam etmesi hayvan ıslahının kısa dönemde tamamlanması açısından gerekli görülmektedir.

Hayvancılıkta verimliliğin artması biz Veteriner hekimlerin gelirlerini arttıracaktır.

Bu yüzden saygınlığımızı bozmadan yetiştiriciler ve yetiştirici birlikleri ile kol kola olmamız gerekmektedir.

Birlikler olmadan hayvancılığımızı hiçbir yere götüremeyiz.

Birliklerin gelişimi için gerekeni yapmalıyız.

Birlikler de asıl işleri olan soy kütüğünü ve süt üretimi kayıt işlerini yapmalıdırlar.

Birlikler, 6343 sayılı Yasa ve Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliğine aykırı davranarak

hayvan tedavisi, ilaç satışı, tohumlama uygulaması yapmaktadırlar.

Bu işleri serbest Veteriner hekimlere bırakmalıdırlar. Bu olumsuz durumun en kısa sürede düzeltilmesi gerekmektedir.

AB mevzuatına göre tıbbi malzeme depoculuğu yapan yerlerin sorumluluğu Veteriner hekimlere ve eczacılara verilmektedir.

Bu uygulamanın ülkemizde de işlerlik kazanması gerekir. Beşeri ilaç satmayan Veteriner ilaç depolarının sorumlu müdürü Veteriner hekimler olması için ilgili kanunda değişiklik yapılmalı, beşeri ilaç depolarından ayrılmalıdır.

Odalarımızın etkinliğini artırarak meslektaşlar arasındaki ilişkilerin deontolojik ve etik kurallara uygun hale gelmesini sağlamalıyız, sorunlarımızı ortak halletmeliyiz.

AB mevzuatı çerçevesinde serbest Veteriner hekimlik uygulamasını yeniden düzenlemeliyiz.

Üretimde etkenliğimizi artırarak etimizi, sütümüzü ve yumurtamızı ihraç eder konuma gelmeliyiz.

Aşılamaların serbest Veteriner Hekimlere ihale edilmesi iyi bir girişimdir.

Devlet uygulamadan çekilip kontrol görevini üstlenmeli,

Meslektaşlarımızın da bunun kıymetini bilerek, suistimallere müsaade etmeden görevlerini tam olarak yerine getirmelidir.

Proflaktik ve küratif sağıtımda bölgede bulunan labaratuvar, varsa Veteriner fakülteleri ile koordineli olarak hizmetimizin kalitesini artırıp, bilimsel verilerle çalışmalıyız. Fakültelerimiz serbest çalışan arkadaşlarla iletişimi sürekli kılarak sahayla ilişkisini devam ettirmelidir.

Korsan hekimlik yapan kişilerle odalar kanalı ile gerekli mücadeleyi vermeli haksız kazanç sağlamalarını engellemeliyiz. Mezbaha ve kesimhanede çalışan Veteriner hekimlerin bağımsız karar verebilmesi için akredite Veteriner hekim uygulaması hemen ve yaygın olarak hayata geçirilmelidir. Patrondan maaş almamalıdır.

Yukarıda değindiğim konuları çözdüğümüz zaman daha iyi bir sosyal, kültürel, ekonomik ve saygın gelecek bizi bekliyor olacaktır.

Serbest Veteriner Hekimlik Hizmetleri

Tülay KURT

KKGM Şube Müdürü

9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı

VETERİNER HEKİMLER MESLEĞİNİN İCRASINA TÜRK VETERİNER HEKİMLER BİRLİĞİ İLE ODALARININ TEŞEKKÜL TARZINA VE GÖRECEĞİ İŞLERE DAİR KANUN

6343 sayılı Kanunun

8. Maddesi; Her veteriner hekim hayvanların muayene ve tedavisi için bir muayenehane açabilir.

Muayenehane yapılacak mahallerin vasıf ve şartları Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca tayin ve tespit olunur.

Hastane ve Laboratuar açabilmek için Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca tespit olunan esaslar dahilinde ruhsat alınması şarttır.

29.8.1995 tarihli ve 22389 sayılı Resmi Gazete

SERBEST VETERİNER HEKİMLİK YÖNETMELİĞİ

18 Haziran 2001 tarihli ve 24436 sayılı Resmi Gazete

VETERİNER HEKİM MUAYENEHANE VE POLİKLİNİK YÖNETMELİĞİ

Bu Yönetmelik; veteriner hekimler tarafından açılmış veya açılacak olan muayenehanelerin ve polikliniklerin sahip olması gereken teknik, hijyenik ve sağlık şartları ile bu gibi yerlerin açılma, çalışma ve denetlenme esaslarını belirleyerek, Yönetmelik esaslarına uyulmaması durumunda uygulanacak işlemleri kapsar.

2 Nisan 2006 tarihinde yapılan değişiklikle

-Mesleki bilgi ve pratikliklerini geliştirmek amacıyla muayenehane ve polikliniklerde süreli olarak veteriner hekimlerin çalışmasına olanak sağlandı,

-Denetim sayısı 1 defaya düşürüldü, Bölge Veteriner Hekimler Odasından bir katılımcı olması zorunluluğu getirildi,

-Denetim sonucunda tespit edilen, mevzuat hükümlerine uymayan durumunda, faaliyet durdurma cezaları kaldırılarak idari para cezalarına atıfta bulunuldu.

Veteriner hekimlerin muayenehanelerinde ilaç satma ve bulundurmaları hakkı Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliğine göre değil 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanununun 11. maddesi hükmüne göre verilmektedir.

Ancak veteriner hekimlere Kanunen verilmiş olan bu yetki için "İlaç bulundurma taşıma ve satma kriterlerinin belirleneceği" ayrı bir Yönetmelik çıkartılması gerekmektedir.

Şu an için veteriner ilaç satışı ile ilgili şartlar 2002/5 sayılı ile yürütülmektedir.

19 Nisan 1999 tarihli ve 23671 sayılı Resmi Gazete

HAYVAN HASTANELERİNİN KURULUŞ, AÇILIŞ, ÇALIŞMA VE DENETLENME USUL VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

Bu Yönetmelik gerçek ve tüzel kişiler ile kuruluşlar tarafından kurulmuş veya kurulacak olan Hayvan Hastanelerinin sahip olması gereken teknik hijyenik ve sağlık şartları ile bu yerlerin kurulma açılma çalışma denetlenme esaslarını ve bu Yönetmelik esaslarına uyulmaması durumunda uygulanacak işleri kapsar.

Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun bazı maddelerinde 21 Eylül 2004 tarihinde değişiklik yapılarak Odaların görev ve yetkileri arasına

"veteriner ilaç satış yeri açmak ve hayvan hastalıkları teşhis ve tedavi hizmetlerinde bulunmak" hükmü eklenmiştir.

Islah amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Yönetmeliğinin 5. maddesinin ç bendinde

"Üyelerinin hayvanlarına sağlık ve suni tohumlama hizmeti vermek hayvan sağlığı ile ilgili ilaç sperma ve benzeri maddeleri dağıtmak ve pazarlamak"

hükmü bulunmaktadır.

Veteriner hekim dışındaki kişi ve kuruluşlar tarafından,

-Dernekler,

-Vakıflar,

-Kooperatifler,

-Ziraat Odaları,

-Islah Amaçlı Yetiştirici Birlikleri,….

Hayvan sağlığı alanında hizmet vermek istemeleri durumunda;

1- Muayenehanesi yada polikliniği olan serbest veteriner hekimlerle sözleşme yapmaları,

2-Yönetmelik hükümleri doğrultusunda Hayvan Hastanesi açmaları gerekmektedir.

Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliğinde yapılan son değişiklik ile "Veteriner hekim dışındaki kişi ve kuruluşların yerleşik yada mobil şekilde hayvan sağlığına yönelik olarak muayenehane veya poliklinik açamayacağı ancak hayvan hastanesi açabilecekleri" hükme bağlanmıştır.

28 Nisan 2000 tarihli ve 24033 sayılı Resmi Gazete

EV VE SÜS HAYVANLARI SATIŞ, BARINMA VE EĞİTİM YERLERİNİN KURULUŞ, AÇILIŞ, ÇALIŞMA VE DENETLENME USUL VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

24 6.2004 tarihli ve 5199 sayılı

Hayvanları Koruma Kanunu

- **Sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanlar için, yerel yönetimler tarafından açılacak olan bakımevleri, barınakların ruhsatlandırılması işlemleri Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından çıkarılacak Yönetmelikle yapılacaktır.**
- **Ev ve süs hayvanı satışı yapan kişiler, bu hayvanların bakımı ve korunması ile ilgili olarak yerel yönetimler tarafından düzenlenen eğitim programlarına katılarak sertifika almakla yükümlüdürler.**
- **Daha önce ruhsat almış işyerleri sahipleri ise 1 yıl içinde bu eğitimi almaları gerekmektedir.(12 Mayıs 2007)**

5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu

Yerel yönetimler tarafından düzenlenen eğitim programlarına katılmayan ve sertifikası olmayan kişilere ruhsat düzenlenmemektedir.

12 Mayıs 2007 tarihine kadar eğitim almamış olan işyeri sahiplerinin ruhsatları iptal edilecektir.

Ev ve süs hayvanı satış, barınma ve eğitim yerlerinde görev yapan sorumlu veteriner hekimlerin ücretleri konusunda Bölge Veteriner Hekimleri tarafından ücret tarifesinin belirlenmesi gerekmektedir.

Sorumlu Veteriner Hekimlere Bölge Veteriner Hekimler Odaları ve İl Müdürlüklerinin beraberce koordine edecekleri eğitimlerin (Akvaryum Balığı Süs Kuşları) verilmesi gerekliliği düşünülmektedir.

MEVCUT DURUM

Bakanlığımız tarafından bu güne kadar ruhsat verilen işyerleri;

- 3989 adet muayenehane,
- 231 adet poliklinik,
- 735 adet hayvan satış, barınma ve eğitim yeri,
- 13 adet hayvan hastanesi mevcuttur.

657 sayılı Kanunun 4/B Maddesine göre çalışan SÖZLEŞMELİ VETERİNER HEKİMLER

Sözleşmeli Veteriner Hekimler, Hizmet Sözleşmesinin 1. maddesinde belirtildiği üzere; Görevleri;

-Kurumca gösterilecek görev yerlerinde mevzuat ve verilecek emirler çerçevesinde göreviyle ilgili kendisine verilen tüm işleri yapmayı, **mesleki ve etik kurallar ile ilkelere** uymayı kabul ve taahhüt eder,

-Personel, hizmetin gereği gibi yürütülmesinin temini maksadıyla mevzuatın **emsali Devlet memuruna emrettiği ödevleri** yerine getirmekle yükümlüdür,

-Bağlı bulundukları **İl/İlçede görevli veteriner hekimlerin yaptıkları görevleri** yaparlar.

SÖZLEŞMELİ VETERİNER HEKİMLER

-Personel, hayvancılığın geliştirilmesi için yem bitkileri ekimi, hayvan besleme, ıslah, hayvan ve bitki hastalık ve zararlılarıyla mücadele, tarım alet ve makine bakımı ve kullanımı gibi temel konularda **çiftçileri bilgilendirmeye yönelik eğitim ve yayım** çalışmalarında bulunmaktır.

Bölgesindeki hayvancılığın geliştirilmesi için çalışmalar yapmak

- **Eğitim amaçlı çiftçi toplantısı**
- **Ahır ziyaretleri**
- **Eğitim amaçlı geziler**

SÖZLEŞMELİ VETERİNER HEKİMLER

Eğitim vereceği konular

- Çiftlik İdaresi
- Sürü sağlığı
- Sağım hijyeni
- Zoonoz hastalıklar
- Çevre ve toplum sağlığı
- Hayvan ıslahı
- Hayvan besleme
- Hayvan kayıt sistemi
- Ahır, ağıl ve barınak şartları ve hijyeni
- Hayvan sevkleri
- Destekleme ödemeleri
- Hayvan atık ve gübrelerin çevreye zararlarının önlenmesi

SÖZLEŞMELİ VETERİNER HEKİMLER

Sözleşmenin 7. ve 8. maddelerinde;

-Personelin, dışarıdan **kazanç getirici başka bir işte çalışamayacağı**,
-Personelin, sözleşmede belirtilen görev dışında **başka bir işte çalıştırılamayacağı**,
sözleşme hükümlerinde açıkça belirtilmiştir.

►Bakanlığımız Hukuk Müşavirliğinden alınan görüş sonucunda;
-Sözleşmeli veteriner hekimler muayenehane açamazlar.

SÖZLEŞMELİ VETERİNER HEKİMLER

Programlı Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Çalışmaları:
İl/İlçe Müdürlüğünün programı dahilindeki hizmetleri verebilirler.

-Salgın hastalıkların erken bildiriminin sağlanması,

-Salgın hastalık çıkması durumunda kordon,tecrit, dezenfeksiyon karantina ve duyuru gibi idari ve fenni tedbirlerin alınması,

-İl/ilçe programı çerçevesinde koruyucu aşılamaların yapılması,

-İl/ilçe programı çerçevesinde hastalık teşhisi için biyolojik madde uygulaması (Tüberkülin, Mallein..)
-İl/İlçe Müdürlüğünce verilecek benzeri görevlerin yapılması,

SORUMLU YÖNETİCİ

Kırmızı Et Ve Et Ürünleri Üretim Çalışma Ve Denetleme Usul Ve Esaslarına Dair Yönetmelik
Kanatlı Hayvan Eti ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

20.02.2007* 006213

►Tesislerde görevli sorumlu yöneticilerin bu tesislerde bulunma süreleri, adı geçen yönetmeliklerde belirtilen görevlerini tam olarak yerine getirecek şekilde ve tesisin çalışma gün ve saatleri içerisinde o tesiste bulunmak zorunluluğu ile sınırlı olup yukarıda adı geçen yönetmeliklerde sorumlu yöneticilerin, tesislerin çalışma gün ve saatleri dışında başka bir işte çalışamayacaklarına dair herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

SORUMLU YÖNETİCİ

Gıda ve Gıda ile Temas Eden Madde ve Malzemeleri Üreten İş Yerlerinin Çalışma İzni ve Gıda Sicili ve Üretim İzni İşlemleri ile Sorumlu Yönetici İstihdamı Hakkında Yönetmelik

TAMİM NO: 2007/05

►Sorumlu yöneticiler sadece aynı il sınırları içerisinde sorumlu yöneticilik yapabilirler ve başka bir işte çalışamazlar. Kendi adına işyeri olan (muayenehane, ilaç, yem satış bayi vb.), kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan kişiler (kendi kurumlarına bağlı olarak faaliyet gösteren işletmeler hariç olmak üzere) sorumlu yöneticilik yapamazlar.

8.3.2007 tarihli ve 26456 sayılı Resmi Gazete

HAYVAN SAĞLIĞI KABİNİ AÇILIŞ, ÇALIŞMA VE DENETLENME USUL VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

Kamuda görevli olmayan veteriner sağlık teknikeri, veteriner sağlık teknisyenleri, hayvan sağlığı hizmetinde meslek icrası yapmak istemeleri durumunda;

- 18 Haziran 2001 tarihli ve 24436 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliğinin" Yardımcı Personel İstihdamı başlıklı 12. maddesi ile serbest veteriner hekimlerin yanında çalışabilmektedirler.
(Aşı uygulamaları ve suni tohumlama uygulamaları, bu şekilde veteriner hekim yanında çalışan veteriner sağlık teknisyenleri tarafından yapılabilir)

►8 Mart 2007 tarihli ve 26456 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Hayvan Sağlığı Kabini Açılış, Çalışma Ve Denetlenme Usul Ve Esaslarına Dair Yönetmelik" hükümleri doğrultusunda kendi adlarına Hayvan Sağlığı Kabini açarak da meslek icrası yapabileceklerdir.

Bu şekilde hayvan sağlığı kabini açan, teknisyen veya teknikerler veteriner hekim sorumluluğunda olmadıklarından aşı uygulamaları yapamaz ve suni tohumlama hizmetleri veremezler.

HAYVANCILIĞIN DESTEKLENMESİ HAKKINDA KARAR

►Hayvan kimlik sistemi desteklemesi

►Programlı aşılama desteklemesi

► Suni tohumlama hizmetlerine ilişkin desteklemeler

►Mezbaha ve Kombinalarda Çalışacak Veteriner Hekimlerin Desteklenmesi (Akredite Veteriner Hekimlik)

KARŞILAŞILAN SORUNLAR

- ►Hizmet alanlarımıza farklı meslek guruplarının dahil olması,
- ►Veteriner hekimlerin mevzuat hükümlerine uymaması,
- ►Veteriner hekimlerin klinik hizmetlerine gereken önemi vermemeleri,
- ►Denetimlere Veteriner Hekimler Odalarının katılımının yetersiz olması,
- ►Mesleki etik ve deontoloji kurallara riayet edilmemesi,

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tüm sorunların üstesinden gelebilmemiz için öncelikli olarak birlik ve beraberlik içinde olmamız lazım.

- ►6343 sayılı Kanunda değişiklik yapılmalı,
- ►Mesleki konularda kurumlar arası birliktelik sağlanmalı ,
- ►Serbest veteriner hekimler arasında meslek ahlakını ve etik kuralları zedeleyici davranışlardan kaçınmalı,
- ►Serbest veteriner hekimlerin meslek içi eğitimlere katılımı zorunlu olmalı,
- ►Mevzuat hükümleri tam olarak uygulanmalı,
- ►Denetimlerde özellikle veteriner hekimler odaları aktif rol oynamalı

TEŞEKKÜR EDERİM

SEMPOZYUMUN ARDINDAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Sonuç Raporu

Veteriner Sağlık Ürünleri

Sorunlar

• Veteriner ilaçları alanında tüm faaliyetleri bir bütün halinde kapsayan (imalat, dağıtım, satış, tanıtım, kalite kontrolü, güvenli kullanım, geri çekme/toplama, cezalar gibi) mevzuatı yoktur. Mevcut olanların da ne ölçüde izlendiği hususunda yeterli bilgi (özellikle gıda değeri olanlarda kullanıldığında olmak üzere, kayıt/izleme/bildirim/geribildirim) yoktur. Veteriner ilaçlarında hem Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (Bakanlık) hem de Sağlık Bakanlığı mevzuatına göre işlemler yapılmaktadır

• Veteriner ilaçları imalathaneleri hakkında bir mevzuatın olmaması (Imalathanelere Beşeri Tıbbi Ürünler İmalathaneleri Yönetmeliğine göre imalathane ruhsatı verilmektedir)

• Veteriner ilaçlarının toptan dağıtımı ile ilgili mevzuatın olmaması (Toptan dağıtım, Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus 984 sayılı Kanuna göre yapılmaktadır)

• Serbest Veteriner Hekimlerin muayenehanelerinde kayıt tutmaması

• Veteriner Hekimlerin muayenehanelerinde ilaçların bulundurulması, taşınması ve satışı ile ilgili mevzuata uymaması

• Veteriner hekim muayenehanelerinin ecza deposu gibi faaliyet yapması

• İlaçların reçeteye yazılması ve reçete düzenlenmesinde gerekli özenin gösterilmemesi; (Psikotrop maddelerin ve gıda değeri olan hayvanlarda kullanılan ilaçların reçetelerinin yazılmaması ve kayıtlarının tutulmaması)

• Spot piyasada ilaçların etiket fiyatının çok altında satılması

• İlacın sağaltım aracı olmaktan çıkması; büyük ölçüde ticari madde olarak değerlendirilmesi

• Firmalar tarafindan meslek ahlakı ile bağdaşmayacak şekilde ve ölçüde promosyonlar yapılması

• Aynı etkin maddeyi ya da maddeleri içeren ve çeşitli firmalar tarafindan imal/ithal edilen aynı veya benzeri müstahzarların perakende satış fiyatları arasında önemli farkların bulunması

• Aynı etkin maddeyi içeren benzer formülasyonlardaki ilaçların birbirine benzerliği ile ilgili çalışmaların (biyoeşdeğerlik çalışmaları) yapılmaması

• Piyasada kaçak/sahte/ruhsatsız ilaçlarin bulunması

• Yetkisi olmadığı halde, Köye Hizmet Götürme Birlikleri, Kooperatifler, Zirai İlaç Satış Yerleri, Damızlık Sığır Yetiştirici Birlikleri, Ziraat Odaları ve benzeri kurum ve kuruluşların veteriner ilaçları satması

• Reçeteyi gerektiren ilaçlarda firmalar tarafindan yapılan bilgilendirme ve ilaç tanıtımının dogrudan yetiştiriciye/çiftçiye yapılması

• Veteriner ilaçları fiyatlarının 85/9192 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre belirlenmesi

• Ülkemizde veteriner ilacı karakterini niteleyen yerli olanaklarla geliştirilmiş etkin maddelerin üretilmemesi

• Zorunlu olmasına rağmen hayvanlarda ilaç kullanımının tümüyle kontrollü/izlenebilir olmaması

• Hayvansal Kökenli Gıdalarda Veteriner İlaçlari kalıntı düzeyleri belirlenmiş olmasına ragmen bu konuda yeterli bir çalışmanın yapılmaması

• Veteriner ilaçları ruhsatlandırıldıktan sonra, toptan ve perakende satış yerlerinin yeterince denetlenmemesi

• İlaçların formülasyona uygunluk, kalite kontrolü, etkinlik analizlerinin ilaç piyasaya çıktıktan sonra yeterince yapılmaması

• Kanatlı ve Su Ürünleri aşılarında dışa bağımlı olunması

• Yerli üretim aşıların bağışıklık testleri zorunlu yaptırılırken ithal aşıların bağışıklık testlerinin isteğe bağlı olması

• Aşı ithalatı ön izin aşamasının çok uzun ve karmaşık olması

Çözüm Önerileri

• Veteriner ilaçlarının imalatı,toptan ve parakende satışı, denetlenmesi, Veteriner ecza depoları kurulması, cezaları vb. gibi hususları düzenleyen bir kanunun çıkarılması

• Veteriner İlaç İmalathanelerinin Ruhsatlandırılması, Veteriner Ecza Depolarının kuruluşu ve toptan ilaç satışını, Eczaneler ve Veteriner Hekim Muayenehanelerinin ilaç satışlarını, İlaç fiyatlarının belirlenmesini ve imalathaneler ile toptan ve perakende satış yerlerinin denetlenmesi vb. gibi hususları düzenleyen yönetmelikler çıkarılmalıdır

• İlaçların reklam ve tanıtımını düzenleyen ikincil mevzuat geliştirilmeli

• Reçeteye tabii ilaçların reçetesiz satışının engellenmesi

• Spot ilaç satışının engellenmesi

• Ruhsatsız ve kaçak ilaçların satışı ile yetkisi olmayan kurum ve kuruluşların ilaç satışının engellenmesi

• İlaçların etiket fiyatlarından satışını sağlamak için gerekli düzenlemelerin yapılması

• Yerli ilaç etken maddeleri üretiminin teşvik edilmesi

• Gerek üretim aşamasından ve gerekse sahadan alınacak ürünlerin formulasyona uygunluk ve kalite testleri yapılmalı

• Hayvansal orjinli gıdaların veteriner ilaç kalıntıları yönünden izlenmesi

• Kanatlı ve su ürünleri aşılarında dışa bağımlılıktan kurtulmak için sektörün desteklenmesi

• Hem yerli ve hem de ithal aşıların kalite kontrol testlerinde aynı uygulamanın yapılmasının sağlanması

• Ulusal İlaç ve Tıbbi Gereç Kurumu (UIK) beşeri ve veteriner ilaçları ile ilgili kurumsallaşmayı içeren bilimsel mali ve idari özerk bu kurum, AB mevzuatı ve AB'nin kurumsal yapılaşması ile uyumlu olabilecegi gibi, ABD İlaç ve Gıda Örgütü (FDA) ve Avrupa İlaç Ajansı (EMEA)'nin çağdaş işlevlerine benzer şekilde çalışabilecektir

Serbest Veteriner Hekimlik Sorunlar

• Veteriner Hekim olmayan kişi kurum ve kuruluşların hastane kurma çabaları

• VHOdalarının, muayenehanelerin ruhsatlandırılması ve denetiminde yetkilerinin olmaması

• Asgari ücrete uyulmaması ve mesleki etik ve deontolojiye uymayan uygulamalar

• Hayvan sahiplerine elden aşı satişı yapılması

• Bazı kuruluşların Veteriner Hekim istihdam ederek klinik ve tohumlama yaptırması

• İşyeri Veteriner Hekimliği mevzuatının olmaması

• Uzmanlık yönetmeliğinin olmaması

• Mezuniyet sonrası zorunlu staj, meslek içi ve sürekli eğitim programlarının olmaması

• Fakülte sayısı ve kontenjanların fazla olması nedeniyle eğitim ve öğrenci kalitesinin düşmesi

• Belediyeler vb. gibi kamu kurumlarının haksız rekabet yapması

Çözüm Önerileri

• Veteriner Hekimler dışında hiçbir kişi veya kurumun Hayvan hastanesi açmasına müsaade edilmemeli

• Muayenehane ve poliklinik ruhsatlarının ve denetimlerinin Odalar tarafından yapılmasına imkan verecek bir yasal düzenleme yapılmalı

• Asgari ücretin uygulanması ile mesleki etik ve deontolojiye uyulmasını temin etmeye yönelik çalışmalar yapılmalı

- Elden aşı satışlarının önüne geçilmeli
- Kurum ve kuruluşların yaptığı klinik, suni tohumlama vb gibi faaliyetleri engellenmeli
- Bir İşyeri Veteriner Hekimligi yönetmeliği çıkarılmalı
- Veteriner Hekimliği Uzmanlık Yönetmeliği acilen çıkarılmalı
- Mezuniyet sonrası staj, meslek içi ve sürekli eğitim zorunlu hale getirilmeli
- Fakülte sayısı azaltılmalı ve ögrenci kontenjanları düşürülmelidir.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Merkez Konseyi

“Veteriner Sağlık Ürünleri ve Serbest Veteriner Hekimlik Sempozyumu”nun Ardından

Prof. Dr. Ender YARSAN

TVHB Merkez Konseyi Üyesi

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi ve Konya Veteriner Hekimleri Odası tarafından düzenlenen **“Serbest Veteriner Hekimlik ve Veteriner Sağlık Ürünleri”** konulu sempozyum 17–18 Mart 2007 tarihlerinde Konya Rixos Otel’de yaklaşık 300 kişilik geniş bir katılımla gerçekleştirilmiştir. Sempozyumda veteriner ilaçları, aşılar ve serbest veteriner hekimliği konuları ayrı başlıklar halinde sorunlar ve çözüm önerileri noktasında tartışılmıştır. Bu makalede veteriner sağlık ürünleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmış; aynı zamanda sempozyumda ortaya çıkan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerde bir bütün halinde sunulmuştur.

Sektörün Tanımı Mevcut Durumu

Veteriner sağlık ürünleri, hayvan yetiştiriciliğinde yarattığı önemli verimlilik artışı ve pet hayvanlarının yaşam kaliteleri ve süreleri üzerinde sağladığı olumlu katkılar açısından vazgeçilmezdir. Veteriner ilaç ve aşıları tarımsal gelirlerin içerisinde çok önemli bir yer tutmasının yanı sıra insanlar için yaşamsal olan et, süt ve yumurta gibi hayvansal gıdaların geniş ölçekli üretimine de imkân vermektedirler.

Veteriner müstahzar; hayvanlarda hastalığı tedavi etmek, hastalıktan korumak, tıbbi bir teşhis koymak ve hayvanlardaki fizyolojik fonksiyonları düzeltmek veya değiştirmek amacıyla hayvanlara uygulanan her türlü kimyasal ve biyolojik madde veya maddeler ile yardımcı maddeler kombinasyonu olarak tanımlanır.

Sektörün ağırlıklı olarak ürettiği mal ve ürün grubuna dayanılarak 3 alt sektör halinde değerlendirilmesi mümkündür; veteriner ilaçları sektörü, yem katkıları sektörü ve aşı sektörü.

Mevcut Durum

1940 yılında 3940 sayılı kanunla veteriner ilaçları 1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu'na tabi tutulmuştur. 441 Sayılı Bakanlığın kuruluş ve görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK), veteriner ilaçlarla ilgili tüm hususlarda yetkiyi Tarım ve Köyişleri Bakanlığına vermiştir.

Veteriner ilaçları ile ilgili düzenlemeler Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü bünyesindeki Veteriner İlaç Şube Müdürlüğü'nün sorumluluğu altındadır.

Türkiye'de veteriner sağlık ürünleri alanında faaliyet göstermek üzere

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından ruhsat verilmiş, veteriner ilaç ruhsatına sahip olan, üreten veya ithal ederek pazarlayan 139 adet firma vardır. Bu firmalardan 7 tanesi arıcılıkta kullanılan ilaçlar, 4 tanesi antiparaziter, 8 tanesi dezenfektanlar, 6 tanesi majistral ürünler 3 tanesi sıvı-elektrolit dengeleyicileri ve 2 tanesi homeopatik ürünler ile ilgilidir. Geri kalan firmalar genel olarak tüm veteriner ilaçları ile ilgili çalışmaktadır.

Veteriner biyolojik ürün üretimi ise Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı 6 adet Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü ve özel sektöre ait 3 adet laboratuvarda gerçekleştirilmektedir. Sektörde faaliyet gösteren 8 yabancı sermayeli firmadan 4 adedinin, ülkemizde üretim tesisi mevcuttur. Diğerleri ilaçlarını fason üretimle ve/veya ithal ederek piyasaya vermektedir.

Ülkemizdeki veteriner ilaçları üretimi Sağlık Bakanlığından ruhsatlı beşeri üretim yapan fabrikaların yanı sıra Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın onayı ile üretim yapan fabrikalarda da yapılmaktadır.

Ülkemizde ilk veteriner ilaç ruhsatı verilmesinden bu yana geçen süreçte 1822 adet ruhsat verilmiştir. 2004 yılı itibari ile halen aktif olan 1601 adet ruhsatın %69'u yerli üretim, %31'i de ithal edilmek üzere verilmiştir. 1999 yılı itibari ile 500 civarında olan ruhsatlı ilaç sayısı 2004 yılına kadarki dönemde yıllık ortalama %26 oranında artış gösterirken yerli/ithal ürün oranında bir değişim olmamıştır. Ana ürün grupları dikkate alındığında antibakteriyel, antiparaziter ve vitamin/mineral preparatları toplamın yaklaşık %66'sını oluşturmaktadır.

Veteriner ilaç sektörünün toplam ithalatı 1998–2004 döneminde %50 oranında artış göstererek yaklaşık 74 milyon dolara ulaşmıştır. Mamul veteriner ilaç ihracatımız ağırlıklı olarak (%93) Ortadoğu-Afrika ülkelerine gerçekleşmiştir.

Ülkemizde veteriner ilaçları tüketimi yıllara göre değişen ekonomik koşullar ve salgın hastalıklara bağlı olarak dalgalı bir seyir izlemektedir.

Ülkemizde veteriner ilaçları üretimine temel oluşturan etkin ham madde ve yardımcı maddelerin tamamına yakın bir kısmı ithalat ile sağlanmaktadır. Benzer şekilde yüksek teknoloji ürünü biyolojik ürünlerin önemli bir kısmı, özellikle kanatlı endüstrisinde kullanılan aşılar da dış alımla sağlanmaktadır. Toplam mamul ilaç tüketiminin yaklaşık %25'inin de ithal ürünlerden oluştuğu dikkate alındığında döviz kurlarındaki değişimin fiyatları etkileyen başlıca faktörlerden bir tanesi olduğu açıktır. Veteriner ilaçlarının fiyatları 85/9192 sayılı Bakanlar

Kurulu Kararı'na göre belirlenir. Türkiye'de veteriner ilaçları üreten ilaç firmalarının büyük bir çoğunluğunun beşeri ilaç üreten ilaç firmalarının bünyesinde bulunması veya üretimin bu fabrikalarda fason olarak gerçekleştirilmesi nedeni ile veteriner ilaç sektörüne özgü gerçek istihdam boyutlarını belirlemek olanaksızdır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'ndan ruhsatlı veteriner ilaç üretim yerlerindeki ve sektörde faaliyet gösteren 139 adet firma göz önüne alındığında sektörün ülkemizde güncelliğini koruyan istihdam sorununun çözümüne olumlu katkılar sağladığı açıktır.

Ülkemizde veteriner ilacı karakterini niteleyen yerli olanaklarla geliştirilmiş etkin maddelerden söz etmek zordur. Özel sektöre ait firmaların büyük bir kısmı ilaç araştırma ve geliştirme yatırımlarından çok, üretime yönelmişlerdir. Bu amaçla da genellikle değişebilen gereksinmelere göre bolca üretilen ve tüketilen veteriner ilaçlara ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda olmak üzere, özellikle kullanım seçenekleri ve tüketim boyutları daha fazla olan antibakteriyel ilaçlar, anthelmintikler, dış parazit ilaçları, vitaminler, mineraller, ön karışım esasına dayanan büyütme faktörleri ile antiseptik ve dezenfektan maddeler öncelikli üretim çeşitlerini oluşturmaktadır.

1985 yılına değin ülkemizde hayvancılık sektöründe tüketilen aşı, serum ve biyolojik maddelerin hemen hemen tamamı ilgili kamu kuruluşlarınca ve yurt içi olanaklarla üretilirken, kanatlı sektöründeki entegrasyonun talebi arttırması, yurt dışında daha ucuz, teknoloji olarak gelişmiş, yüksek etkili ürünlerin geliştirilmesi karşısında özellikle kanatlılar olmak üzere, bazı aşı çeşitleri dış alımla sağlanmaya başlanmıştır. Bugün için kanatlı aşılarının ortalama % 90'ı yurt dışı alımlarla karşılanırken, diğer hayvan türleri için kullanılan aşı, serum ve biyolojik maddelerin önemli bir kısmı yurt içinde ilgili kamu veteriner sağlık kurumları ve özel laboratuvarlar tarafından üretilmektedir. Hayvan yetiştiriciliğinde karşılaşılan önemli salgın hastalıklara karşı en etkili yollardan biri olarak kullanılan aşılama çalışmaları halen Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca yaygın olarak yürütülmesine rağmen sektörün gerek üretim ve gerekse uygulama açısından özelleştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Son dönemlerde hem kullanılan aşı miktarlarında ve hem de yurt dışı alımla sağlanan aşılarda bir artış görülmektedir. Hayvan hastalıklarında kullanılmak amacıyla yurt içinde imal edilen veya Bakanlık izni ile yurt dışından ithal olunan aşı, serum, biyolojik

madde ve benzerlerinin kontrolü yönetmelik esaslarına göre Bakanlıkça yapılır ve yaptırılır.

3285 sayılı HSZK'nun 21, 62, 53 ve 54'üncü maddelerinde veteriner hekimliği ilaç müstahzarlarının kalite kontrolü, etkinlik ve güvenli kullanımlarıyla ilgili kontrol yetkisi TKB'nda olduğu hükümleri bulunmaktadır. Yalnız, veteriner hekimliği ilaçlarının toptan (ecza depoları, 984 sayılı kanunun 11'inci maddesi) ve bazı perakende satış yerlerinde (eczaneler, 6197 sayılı kanunun 30'uncu maddesi) kontrol yetkisi Sağlık Bakanlığı'ndadır. Diğer yandan, 3940 sayılı kanunun Madde 1/3'üncü fıkrasına göre kontrolün Ziraat ve Sağlık Bakanlığı'nca birlikte yapılacağı belirtilmiştir.

Veteriner ilaçlarının dağıtım ve kontrolü: Veteriner hekimliği ilaçlarından beklenen yararın sağlanabilmesi üretilmeleri, dağıtılmaları ve kullanılmalarının çağdaş ölçütlerde olmasıyla mümkündür. Hayvan Islah Kanunu'na (4631) göre veteriner hekimliği ilaçlarını bulundurma ve satış yetkisi olan Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinikleri ile Özel Hayvan Hastanelerinde her türlü yetki TKB, eczaneler ve ecza depolarında yetki Sağlık Bakanlığı'nın tasarrufundadır. HSZK (3285 sayılı) 21, 52, 53 ve 54'üncü maddelerinde veteriner hekimliği ilaç müstahzarlarının kalite kontrolü, etkinlik ve güvenli kullanım şartlarının kontrol yetkisi TKB'na aittir. İlaç müstahzarlarının toptan (ecza depoları; 984 sayılı kanunun 11'inci maddesi) ve perakende satış yerlerinde (eczaneler; 6197 sayılı kanunun 30'uncu maddesi) kontrol yetkisi Sağlık Bakanlığı'nındır.

Veteriner ilaç müstahzarları, imalatçı/ithalatçı firma çıkışını takiben ecza depoları aracılığında perakende satış yerleri olan veteriner hekim muayenehaneleri, özel hayvan hastaneleri ve eczaneler aracılığında satılması gerekir.

Veteriner ilaçlarının dağıtımında ülkeler arasında önemli ayırım vardır; Almanya'da veteriner hekimler; Belçika, Danimarka, İtalya, Norveç ve Luksemburg'da eczaneler tek kanal durumundadır; Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İrlanda, Portekiz ve Yunanistan'da veteriner hekimler ağırlıklı olarak dağıtımda yer almaktadırlar. Fransa, İrlanda, Yunanistan ve İngiltere'de izinli satıcılar ve kooperatifler de önemli rol oynarlar. Türkiye'de ise perakende satış, veteriner klinikleri ve eczanelerden yapılmaktadır.

Veteriner ilaçlarının dağıtımı İlaç Firması----Ecza Deposu----Eczane ve Veteriner Klinikleri kanalıyla dağıtılır. Dağıtımda genel olarak bu sıranın izlendiği ve oransal dağılımın aşağıdaki olduğu görülmektedir

Veteriner ilaçlarının perakende satışında iki kanal vardır. Bunlardan birisi Beşeri Eczaneler (Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun: 18.12.1953 tarih/6197 sayılı. 24.12.1953 Tarih ve 8591 Sayılı RG), diğeri de Veteriner Hekim Muayenehane ve Polikliniklerdir (Hayvan Islah Kanunu. 4631 Sayılı. 10.03.2001 tarih/24338 sayılı RG). Bu iki kanalın dışındaki dağıtım ve satış mevzuata uygun değildir; kaçak satış olarak değerlendirilir.

Hayvansal kökenli gıdalarda veteriner ilaç kalıntıları: Hayvansal kökenli gıdalarda veteriner ilaçları en yüksek kalıntı limitleri 2005/28 sayılı TKB Tebliği ile belirlenmiştir. Tebliğ; AB'nin 2377/90 EEC sayılı "Hayvansal Kökenli Gıdalarda Veteriner İlaçları Maksimum Kalıntı Limitleri" ile ilgili Komisyon Yönetmeliği'nde değişiklik yapan Komisyon Yönetmelikleri *(61/2003/EC, 544/2003/EC, 665/2003/EC 739/2003/EC, 1029/2003/EC, 1490/2003/EC, 1873/2003/EC, 2011/2003/EC, 2145/2003EC, 324/2004/EC, 546/2004/EC, 1101/2004/EC, 1646/2004/EC, 1851/2004/EC ve 1875/2004/EC)* esas alınarak hazırlanmıştır.

Ülkemizde 2000–2004 yılları arasında Ulusal Kalıntı İzleme Planı çerçevesinde bazı hayvansal ürünlerdeki (süt, yumurta ve bal) kalıntı durumu TKB tarafından değerlendirilmiştir. Bu amaçla aranacak maddeler ve bu konuda yetkili Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüleri diğer kurumlar aşağıda verilmiştir. Aranacak maddeler 96/23/EC'de Ek II'de hayvan türü veya gıda maddesi çeşidine göre aranması istenilen maddeler olarak belirlenmiştir.

Sektörün Sorunları

Bu Sorunlar genellikle 6 ana başlıkta incelenir/değerlendirilir; bunlar **mevzuat, ilaçları ruhsatlandırma/üretim, toptan ve perakende dağıtım/satış, kontrol/denetim, güvenli kullanım/izleme** ve diğerleri diye sıralanabilir.

Mevzuat

Veteriner ilaçları alanında tüm faaliyetleri bir bütün halinde kapsayan (imalat, dağıtım, satış, tanıtım, kalite kontrolü, güvenli kullanım, geri çekme/toplama, cezalar gibi) mevzuatı yoktur. Mevcut olanların da ne ölçüde izlendiği hususunda yeterli bilgi (özellikle gıda değeri olanlarda kullanıldığında olmak üzere, kayıt/izleme/bildirim/geribildirim) yoktur. Veteriner ilaçlarında hem Tarım

ve Köyişleri Bakanlığı (Bakanlık) hem de Sağlık Bakanlığı mevzuatına göre işlemler yapılmaktadır.

Ruhsatlandırma/Üretim

Veteriner ilaçlarının imalat edilme tesisi olarak Bakanlık tarafından hazırlanmış İmalathaneler mevzuatı yoktur. İmalathanelerin ruhsatlandırılması işleminde genellikle Beşeri Tıbbi Ürünler İmalathaneleri Yönetmeliği (23.10.2003 tarih/25268 sayılı RG) esasları dikkate alınarak imalathane ruhsatı vermektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlı imalathanelerde veteriner ilaçları da üretilmektedir.

Ülkemizde üretilen veteriner ilaçlarının yaklaşık %70'i Sağlık Bakanlığından ruhsatlı imalathanelerdeki üretim hatlarında üretilmektedir. Diğer taraftan, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafında **veteriner ilaç üretim izni verilen imalathanelerdeki üretimde konu ile ilgili mevzuat olmadığından, uluslararası norm ve standartların uygulanmasına yönelik gelişme alanları mevcuttur.**

Toptan/Perakende Dağıtım/Satış

Veteriner ilaçlarının toptan dağıtımı ile ilgili kendi mevzuatı yoktur; toptan dağıtım Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanıp/yayınlanan 984 sayılı kanuna (Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun. 12.03.1927 tarih/575 sayılı RG) göre yapılmaktadır.

Yalnız, bu kanuna göre hazırlanan Yönetmelikte (Eczaneler ve Ecza Hizmetleri Hakkında Yönetmelik: 13.10.1992 tarih/21374 sayılı RG) Ecza Depolarının ilaç dağıtacağı yerler arasında veteriner hekimler yoktur (Madde 9). Depolar Sağlık Bakanlığının denetiminde olduğu için, konuyla iştigal eden depocuların önemli sıkıntıları söz konusudur.

İlaçların toptan ve perakende dağıtım/satış kanallarında çok ciddi ihmaller/suistimaller (kargaşa) olduğu görülmektedir.

• Serbest-özel veteriner hekimlerin muayenehanelerinde kayıt tutmadıkları,

• Veteriner hekimlerin muayenehanelerinde ilaçların bulundurulması, taşınması ve satışı ile ilgili mevzuata uymadıkları,

• Veteriner hekim muayenehanelerinin ecza deposu gibi faaliyet yaptıkları,

• İlaçların reçeteye yazılması ve reçete düzenlenmesinde gerekli özenin gösterilmediği; psikotrop madde reçeteleri (kırmızı ve yeşil reçete), gıda değeri olan hayvanlarda kullanılan ilaçların reçetelerinin (Veteriner Hekimin İlaç Tavsiye, Uygulama ve Teslim Belgesi) yazılmadığı; kayıtlarının tutulmadığı,

• Spot piyasanın bulunduğu ilaçların etiket fiyatının 1/2-1/5 fiyatlara kadar satıldığı; bu durumun ilaca güveni sarstığı,

• İlacın sağaltım aracı olmaktan çıktığı; büyük ölçüde ticari madde olarak değerlendirildiği; ilaçların sıradan ürünleri gibi değerlendirilmemesi ve ticaretin engellenmesi gerektiği,

• Firmalar tarafından meslek ahlakı ile bağdaşmayacak şekilde ve ölçüde promasyonlar yapıldığı,

• Aynı etkin maddeyi ya da maddeleri içeren ve çeşitli firmalar tarafından ımal/ithal edilen aynı veya benzeri müstahzarların perakende satış fiyatları arasında önemli farkların bulunduğu; bu durum ilaç fiyatlarının tespitinde ve Bakanlık tarafından onaylanmasında ciddi bir incelemenin yapılmadığını; bunun etkin madde eksikliği veya etkin ve yardımcı-taşıt maddelerin arasında kalite farkının bulunabileceğini akla getirdiğini,

• Piyasada kaçak/sahte/ruhsatsız ilaçların bulunduğu; bu durum, hayvan sağlığını tehlikeye soktuğu, hasta sahibinin hekime güvenini sarstığı, halk sağlığı ve gıda güvenliği bakımından da son derece önemli sakıncalar taşıdığı; tüketicilerin kamunun yeterince kontrol/denetleme görevini yapmadığı şeklinde değerlendirdiği,

• Yetkisi olmadığı halde birçok yerde (köye hizmet götürme birlikleri, kooperatifler, zirai ilaç satış yerleri gibi) ilaç satışının yapıldığı,

• Yetiştirici birliklerinin esas amacı dışında faaliyette bulundukları ve ilaç satışı yaptıkları,

• Firmalar tarafından yapılan bilgilendirme ve ilaç tanıtımı toplantılarında ciddi suistimalin olduğu; reçeteyi gerektiren ilaçlarda tanıtım, doğrudan veteriner hekimlere yapılacağına, yetiştiriciye/çiftçiye yapıldığı.

Kontrol/Denetim

Veteriner ilaçları ruhsatlandırıldıktan sonra, toptan ve perakende satış yerlerinin yeterince denetlenmemesi sebebiyle, ilaç örneklerinin formülasyona uygunluk, kalite kontrolü, etkinlik analizleri bir sistem çerçevesinde yapılmamaktadır. Tüm bu etmenler veteriner hekimliği ilaçlarının değerlendirilmesinde çağdaş ölçütler olan **farmasötik kalite**, **farmakolojik etkinlik**, **güvenli kullanım** gibi kavramların anlamını yitirmesine yol açmaktadır.

Güvenli Kullanım/İzleme

Güvenli kullanım terimi ilacın hayvana, insana, çevreye ve kalıntıları aracılığında da tüketicilere yönelik olabilecek istenmeyen/olumsuz etkilerini öngören bir uygulama şeklidir. İmalat, dağıtım, satış ve kullanım sırasında hem mesleki bilgilere hem de mevzuat yönlü uygulamalara titizlikle dikkat edilmesini gösterir. Bunun en önemli ayağını ise bu durumun her aşamada izlenmesi oluşturur. Bu kamunun görevidir; kamu mevzuat eksikliğini acilen gidermeli; hazırladığı mevzuatın gereğini her aşamada yerine getirmelidir. Burada, veteriner hekimler aldıkları eğitim ve bu eğitimin gereği yapmalı; topluma/tüketiciye sorumluluğunu ve gıda güvenliği yönünden onların sigortası olduğunu unutmamalıdır. Türkiye'de veteriner ilaçlarıyla ilgili en önemli sorun aslında buradadır.

İletişim araçları ve tüketici duyarlılığı sebebiyle, bugün insanların/tüketicilerin çoğu aldığı/tükettiği et, süt, yumurta gibi çok değerli ve pahalı gıdaların doğal olmadıkları; eskisi kadar güvenli olmadıklarını; bunların elde edildiği hayvanların nasıl yetiştirildiği ve ne ile beslendiklerini merak ettikleri; genellikle de yetiştirilmeleri sırasında ilaç veya hormon kullanıldığını; dolayısıyla, bunlardan elde edilen gıdaların veteriner ve tarım ilacı, hormon, çevre kirleticisi/bulaşan madde kalıntıları içerebileceklerini; kalıntıların da kendileri için çok tehlikeli olabileceğini düşünmektedirler. Bu durumun tüketicilerin ruhsal durumunu, sosyal yaşamını ve beslenmesini olumsuz etkilediğini, böylece, psikolojik/ruhi doyumun olmadığını göstermektedir.

Diğer Sorunlar

İlaç etkin madde ve yardımcı maddelerin çok az bir bölümü ülke içinde imal edilmektedir. Bu alana özgü iç ve dış pazarın gelişememiş olması

ve ithal ürünlerle fiyat rekabeti zorlukları yüzünden gelişmeleri yavaştır.

Son yıllarda veteriner ilaçlan ve yetiştiricilik ürünlerini üreten, ithal eden, ve pazarlayan firma sayısında önemli artışlar olmuştur. Türkiye'de imal edilen preparatlar eşdeğerlerinin ithalatı üretim sanayiimiz için hem bir engel, hem de rekabeti teşvik edici rol oynamaktadır. Diğer taraftan dünya veteriner sağlık ürünleri pazarının %40'ını oluşturan pet ürünlerinin tüketimi ülkemizde gelişmemiştir. Pet ürünleri toplam Türkiye hayvan sağlığı pazarının sadece %3-4'ünü oluşturmaktadır.

Veteriner ilaç ve sağlık ürünlerinin tanıtımı ile ilgili mevzuat eksikliği büyük bir sorun olarak gözükmektedir.

Aşının yararlılığı ya da güvenilirliğinden çok, satılmasının ön planda tutulması,

Aşı ve biyolojik maddelerin ithali konusunda karşılaşılan sorunlar temelde konuyla ilgili mevzuat eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Aşı uygulamalarında üretim veya ithaline izinin verilmesinden aşıların uygulama sonuçlarının değerlendirilmesine kadar karar verici olarak Bakanlık yetkilileri başta olmak üzere mücadele koordinatörleri, aşı tedarikçileri (özel, resmi ne olursa olsun) taşra veteriner teşkilatları ve serbest veterinerlerin çok ciddi ve samimi işbirliği içinde olması gerekir, diğer sektörlerde olduğu gibi bu sektörde de temel sorun sözü edilen işbirliğinin sağlanamamasıdır.

Aşı ve aşılama konusunda soğuk zincirin kırılması dolayısıyla aşı etkinliği azalmaktadır, bunu yanında aşının oluşan alt gruplarının zamanında hızlı bir şekilde üretilmeyişi, çalışan personelin yeteri kadar eğitilmemiş olması hastalıkla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

Veteriner Hekimlerin ilaç satması amaç haline gelmiştir. Bu durum Veteriner Hekimleri, hekimlikten uzaklaştırmakta ve beraberinde etik sorunları getirmektedir.

Fakülte sayısının fazla olması, öğretim üyesi yetersizliği ve kalabalık sınıflar nedeniyle mezunlardaki kalite eksikliği.

Bilimdeki hızlı değişim nedeniyle Veteriner Hekimlerin kendilerini yenileyememeleri.

Meslekte eğitim için herhangi bir düzenlemenin bulunmayışı.

Özellikle araştırma ve üretim laboratuar ve merkezlerinde uzmanlık eğitiminin olmaması nedeniyle, Uzman Veteriner Hekimlerin yetiştirilememesi.

Veteriner sağlık ürünlerini yetkisi olmayanların satmasını engellemeye yönelik yasal düzenleme yetersizdir. Serbest veteriner hekimler kayıt dışı ve faturasız ürün alabilmektedir. Tedarikçi de faturasız satış yapabilmektedir. Bu konuda maliye kontrolörleri etkin denetim yapmamaktadır.

Veteriner sağlık ürünlerinin üretim, pazarlama ve sahada kullanımına yönelik denetim ve kontrollerde yetersizlik söz konusudur. Ülkemize kaçak ürün girişleri olabilmektedir.

Çözüm Önerileri

Sektörün AB'ye uyum sürecinde geçirmesi gereken değişimin kamu ve özel sektör işbirliği ile planlanarak gerçekleştirilmesi, altyapı değişikliklerinin neden olabileceği olumsuzlukların minimize edilmesi ve çağdaş standartlarda üretim ve pazarlama yapan bir sektör yapısına hızla geçilmesine yardımcı olacaktır.

İlaç hammaddeleri ve biyoteknoloji alanlarında Ar-Ge çalışmalarına ve global sermaye yatırımları içerisinde pay almaya gayret sarfedilmelidir.

Sektöre yönelik mevzuatın gereklerinin yerine getirilmesi için idari yapı, donanım ve personelin sağlanması öncelikli görülmektedir. Mevcut yapılanma ve organizasyonu ile Bakanlık İlaç Şube Müdürlüğü'nün belirtilen hususlann üstesinden gelmesi mümkün görülmemektedir; bu sebeple, bu şubenin Veteriner Sağlık Ürünleri Dairesi veya Veteriner Sağlık Ürünleri Müdürlüğü şeklinde daha üst bir idari düzeyde yapılanması; burasının yeterli birimlerden oluşması; buna göre de idari ve teknik personel ile diğer ihtiyacının karşılanması gerekmektedir.

Bugünkü statü içerisinde karşılaşılan sorunlar, veteriner sağlık ürünleri sektörünün artan gereksinimleri ve AB ve ABD gibi gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar göz önüne alındığında, Türkiye'de de veteriner ve beşeri ilaç ve farmasötik ürünleri ile ilgili mevzuat ve kurumsal yapıların özerk bir çatı altında toplanmasını gerekli kılan koşullar mevcuttur. Beşeri ve veteriner ilaçlarıyla ilgili tüm ruhsatlandırma, denetim ve kontrol işlevlerini AB norm ve standartları ile uyum sağlayabilecek şekilde yürütmekle görevli ve bu alanlarla ilgili uzmanlık

birimlerinin tümünü içeren özerk bir kuruluşun 8. KP'de de kurulması kabul edilen "Ulusal İlaç ve Tıbbi Gereç Kurumu"nun hızla hayata geçirilmesinde ulusal yararlar görülmektedir.

Ulusal İlaç ve Tıbbi Gereç Kurumu (UİK) beşeri ve veteriner ilaçları ile ilgili kurumsallaşmayı içeren bilimsel mali ve idari özerk bu kurum, AB mevzuatı ve AB'nin kurumsal yapılaşması ile uyumlu olabileceği gibi, ABD îlaç ve Gıda Örgütü (FDA) ve Avrupa îlaç Ajansı (EMEA)'nın çağdaş işlevlerine benzer şekilde çalışabilecektir.

Veteriner Sağlık Ürünleri İlaç Depoları Açılması ve Denetimi yönetmeliği hazırlanmalıdır. Veteriner hekimliği ilaç müstahzarlarının imalat ve satış ruhsatı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından verilmektedir; ama, veteriner sağlık ürünlerinin ilgili veteriner ecza deposu yoktur. Yasal olmayan dağıtım ve satış kanallarının belirlenebilmesi ve takip edilebilmesi için TKB'nın veteriner sağlık ürünlerinin toptan satış ve dağıtımıyla ilgili kontrolleri yapmakla görevli ve sorumlu olması gerekir.

İmalathanelerin taşıması gereken asgari teknik ve hijyenik şartlarla ilgili olarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın herhangi bir mevzuatı yoktur. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı imalathanelerin ruhsatlandırılması ve kontrolüyle ilgili olarak ya bu tür işyerlerinde imalat ve kontrol esaslarını kapsayan bir mevzuat hazırlamalıdır ya da Sağlık Bakanlığının konuyla ilgili mevzuatına göre yapılacak bir kontrol programı uygulamalıdır.

Kontrol işlemleri ruhsat sahibi, üretim yeri, toptan ve perakende satış yerleri ile kalite kontrolü şeklinde 4 basamakta yapılır. Bugün için, veteriner saglık ürünleri ile ilgili olarak, sadece bazı perakende satış yerlerinde (veteriner hekim muayenehane ve poliklinikleri, özel hayvan hastaneleri gibi) yapılan kontroller dışında, kontrol yapıldığı söylenemez. **İlaçların, etiket bilgileri yanında, düzenli aralıklarla, ruhsatlarına esas teşkil eden farmasötik kalite ve etkinlik kontrolleri de yapılmalıdır.**

Türk Gıda Kodeksi- Hayvansal Kökenli Gıdalarda Veteriner İlaçları Maksimum Kalıntı Yönetmeliği ve bu yönetmeliğe göre hazırlanan listeler, tebliğler devamlı gözden geçirilmeli ve güncelleştirilmelidir. Veteriner hekimler için sürekli-eğitim programları düzenlenmelidir; bu programlar; klinik yapan veteriner hekimleri (özellikle ilaç kalıntılarının sebepleri, önlenmesi, temel bilgiler, mev-

zuat gibi konuları kapsamalı), kontrolde görevli veteriner hekimleri, özel sektörde çalışan veteriner hekimleri kapsamalıdır. Hayvansal kaynaklı besinlerde veteriner ilaçlarından dolayı oluşabilecek kalıntıların önlenmesi çalışmalarında veteriner hekimlerin yanı sıra hayvan yetiştiricileri, ilgili ilaç ve gıda sanayilerinin ve denetimde görevli kamu kuruluşlarının ortak sorumlulukları olduğu unutulmamalıdır.

Veteriner ilaçlarında "Biyoeşdeğerlilik": Ruhsatlandırma aşamalarında biyoeşdeğerlik yönüyle değerlendirmelerin yapılması gereklidir. Beşeri ilaçlarda buna ilişkin mevzuat hazırlanmış ve uygulamaya geçirilmiştir. Sadece mevzuat ile sınırlı kalmayıp pratikte de uygulanabilir ve takip edilecek nitelikte Biyoeşdeğerlilik çalışmalarının veteriner ilaçları için yapılması gereklidir.

Veteriner Resmi İlaç Kitabı/Veteriner Farmakope hazırlanması

Ruhsatlı İlaçlar Listesi-Veteriner İlaçları Rehberi

Mevzuata uygun ama mesleki olarak Uygunsuz Yerlerde İlaç Satışının önlenmesi

Yetiştirici Birlikleri Yönetmeliği: Madde 5/ç. "…..ilaç, sperma ve benzeri maddeleri temin etmek, dağıtmak, pazarlamak…..".

Ziraat Odaları Kanunu (5184): Madde 4/i. "……teşhis-tedavi……".

Mevzuat ihtiyacı

İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar İmalathaneleri Yönetmeliği

Tıbbi Cihazlar (elektronik) Mevzuatı

Kozmetik Maddeler Mevzuatı

Veteriner İlaçlara Katılan Renklendiriciler Mevzuatı

Toptan ve Perakende Satış/Dağıtım Yerleri Mevzuatı

İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Tanıtım Mevzuatı

Veteriner İlaçları, Madde, Malzeme, Terkiplerin Geri Çekilmesi/Toplatılması Mevzuatı

Farmakovigilans/Zehir Danışma

İdari Birimin Güçlendirilmesi

Yeniden Yapılanma

"Türk İlaç Kurumu" oluşturulmalı

Veteriner İlaçları

Tarım İlaçları

Beşeri İlaçlar

Bu durum beraberinde önemli sorunları da getirmektedir ve Bakanlık tarafından dikkate alınarak çözüm getirilmesi gerekir.

Veteriner ilaçlarının toptan dağıtım/satışı sorununun acilen çözülmesi gerekir. Bu doğru bir tespittir; Bakanlık tarafından düzenleme yapılması hususunda girişim yapılması önerilir.

İlaç fiyatlarının tespiti ile ilgili 85/9192 numaralı BKK'nın kaldırılması

Fiyatların serbest bırakılması veya firmalar tarafından belirlenmesi

Etiket bulunması ve etiketlere barkod konulması

Spot piyasanın önlenmesi

Bu sebeplerle, ruhsat sahibi, imalathaneler, ecza depoları (toptan dağıtım/satış), perakende satış yerleri (eczaneler, veteriner hekim muayenehane, polikklinik, hayvan hastaneleri) ile çiftliklerde öngörülen bir plan ile düzenli kontroller aksamaksızın yapılmalıdır. Bu kontrollerde, firma/tesis/işletme/birlik/kooperatif/muayenehane gibi yerlere göre tutulması zorunlu kayıtlar/defterler yanında, ilaçlarla ilgili kayıtlar (giriş, çıkış, stok kayıtları), alış/satış işlemleri, muhafaza ve ilaç düzeni, prospektüs/etiket bilgilerinin uygunluğu, farmasötik kalite, ilaç fiyatı, bulundurulması yasak ilaçlar/maddeler, bulundurulması zorunlu ilaçlar, satış şeklinin meslek ahlakı yönünden değerlendirilmesi, ruhsatsız/kaçak/sahte ilaçlar gibi yönler de dikkate alınmalıdır.

Veteriner ilaçların üretim yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetimine ilişkin TKB'nın yayınlamış olduğu mevzuat bulunmamasına rağmen Veteriner İlaç imalathanelerine ruhsat vermesi, benzer üretim yerlerini denetleyerek izin veren SB ile ikilem yaratmakta olup, her iki bakanlık arasındaki denetim kriterleri ve standartlar farklılık yaratmakta ve haksız rekabet'e neden olmaktadır. Bu ikilem; veteriner ve beşeri ilaçların ruhsatlandırma, kontrol ve pazar denetimlerinin tek otoritenin (Ulusal İlaç ve Tıbbi Gereç Kurumu) yetkisine verilerek çözülmelidir.

Veteriner ilaçları bir ticari ürün olarak değil, sağlık ürünü olarak değerlendirilmelidir.

Veteriner ilaçlarındaki fiyat farklılığı veteriner hekime duyulan güveni azaltmakta, saygınlığını yitirmesine yol açmaktadır, bu nedenle reel bir fiyatın belirlenmesi gereklidir. Bu reel fiyatlandırma veteriner hekimliği alanına büyük olumsuzluklar katan spot ilaç satışı uygulamalarını da ortadan kaldıracaktır.

Özellikle klinisyen veteriner hekimlerin, mevzuatın gereği yanında ahlaki sorumluluk olarak da hayvan ve halk sağlığını korumak amacıyla hareket etmeleri gerekmektedir.

Aşı üretiminin özel sektör tarafından, kontrol ve denetim işlemlerinin ise devlet tarafından titizlikle yapılması gerekmektedir, aşı üretimi ve geliştirme konusunda üniversiteler, diğer resmi otoriteler ve özel kuruluşların işbirliği ve dayanışma içerisinde olması gerekir.

Aşı zincirinde ara denetimlerin ve bu zincirde arada çalışan personelin eğitilmesi gerekir.

Ülkemizde üretilen ortalama 150 milyon $ değerindeki ilacın genelde %30'u promosyon veya mal fazlası olarak fiyat rekabeti şeklinde kullanılmaktadır. İlaç alan veteriner hekimlere verilen hediyeler pazarlarda satılmaktadır. İlaç olmayan bu ürünlerden ve kaybedilen KDV'lere bağlı, maliyemizin vergiden kaybını hesaplamak zor değildir. Bu nedenle fiyatlandırma yapılırken Bakanlık mutlaka bunun önüne geçecek ve bu haksızlığın düzeltilmesini sağlayacak reel fiyatlandırma politikasına geçmelidir.

Aşı kontrollerinin de hem yerli hem de ithal edilenlerde aynı titizlikle yapılması gerekir. Bu konudaki problem ve eksiklikler daha çok kontrol ve denetim konusunda yoğunlaşmaktadır. Bakanlığın bu konu ile ilgili birimlerinin güçlendirilmesi gereği açıktır.

İlaç firmalarının pazarlama faaliyetlerinin etik ve kabul edilebilir sınırlar içinde olması gerekir. Bu konuda bir yönetmelik hazırlanması yerinde olur. Ancak bu konuda da en önemli görev veteriner hekimlere düşmektedir. Pazarlama faaliyetlerinde kullanılan abartılı hediyeler, seyahatler, vs araçların reddedilmesi veya bunun yerine satın aldıkları ürünlerin fiyatlarından düşmesini istemeleri bile bir süre sonra bu konuya bir çeki düzen gelmesini sağlayabilir.

Pazarlama faaliyetlerinde; veteriner hekim dışındaki meslek gruplarına, satış noktalarına veya yetiştiricilere pazarlama faaliyetlerinde bulunulmasının

engellenmesi ise bakanlığın denetimi ve veteriner hekimlerin bu konuda gösterecekleri duyarlılık ile önlenebilir.

İlaç ve biyolojik maddelerin dağıtımı, saklanması ve son tüketiciye sağlıklı biçimde ulaşması sağlıklı bir biçimde yapılan kontrol ve denetimle mümkündür. Bu konudaki sorunların başında dağıtımda en önemli rolü oynayan "Veteriner Ecza Depolarının" legal statüsünün oluşturulması ve bu noktalardaki kontrol ve denetimin etkili biçimde yapılmasıdır.

Tüm problemlerin çözümünde ki en önemli kriter olarak göze çarpmaktadır. Kamunun ve belirlenen ilgili kurum veya kuruluşların kontrol ve denetimi olmazsa tüm problemler artarak devam eder. Ruhsat, üretim, ithalat, dağıtım, saklama, uygulama gibi tüm aşamalarda kontrol ve denetimin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı, sonuçta uygulanacak yaptırımlar gibi konuları kapsayan bir kontrol ve denetim mekanizması sağlıklı biçimde çalıştırılmalıdır. Bu konu ilaç ve biyolojik maddelerle ilgili segmentlerin (üretici, ithalatçı, depocu, veteriner hekim, yetiştirici, vs.) vicdani sorumluluğuna bırakılamaz.

Veteriner hekimlerin ilaç satması konusu tüm muhatapların destekleri ile ve iyi niyetlerle uygulanmaya başlanmış, ancak zaman içinde veteriner hekimlere ek bir kazanç getirdiği gibi öte yandan sadece ilaç pazarlayan, saygınlıklarını ve imajlarını zedeleyen bir konu da olmuştur. Veteriner hekimlerin İlaç bulundurma ve satma yetkisi pek çok gelişmiş ülkede vardır. Ancak hiçbir uygar ülkede ülkemizde olduğu kadar negatif etki yapmamıştır. Zaman içinde ilaç satan ve gerçek hekimlik yapanlar gibi bir ayırım olacaktır ve ikisi arasında bir ayırım yapmak mümkün olacaktır. Ancak bu süreci hızlandırmak için Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve Odalarımızın bir kampanya çerçevesince veteriner hekimleri eğitme bilinçlendirme çalışması yapması en uygun çözün önerisi olarak görülmektedir. Oluşan aksaklıklardan esasen veteriner hekimlerin kendileri sorumlu olup, çözümünü de kendileri bulacaktır.

Bu arada veteriner hekim muayenehanelerinin genel görünümlerinin düzeltilmesi konusunda da gerekli kampanyalar ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekir.

Hayvan sağlığı açısından koruyucu hekimlik ve aşılama çalışmaları vazgeçilmez öneme sahiptir. Aşılama çalışmalarında hedeflenen başarıya ulaşılabilmesi için; doğru aşının seçilmesi, doğru aşılama tekniğinin kullanılması, doğru zamanda aşı yapılması ve bütün duyarlı hayvanların aşılanması gerek-

mektedir. Bu nedenle ülke içerisinde üretilen veya ithal edilen aşıların kalitesinden emin olunmalıdır.

Etkin ve sürekliliği olan piyasa kontrol ve saha denetimi çalışmaları yapılmalıdır.

Veteriner ilaçlarında yaşanan spot fiyat ve mal fazlası uygulamaları kaldırılmalıdır. Etiket fiyatı dışında fiyat olmamalıdır.

Damızlık Yetiştiriciler Birliği, Ziraat Odaları, Süt Üreticileri Birliği vb kuruluşların ilaç satmaları engellenmelidir.

Ülkemize ithal edilen aşılar konusunda daha hassas davranılmalı ve ülkemizde olmayan suşlar sokulmamalıdır.

Serbest veteriner hekimler kullandıkları ilaç ve aşıların kalitesini sorgulamalı, bu ürünlerin etkinliğini sahada takip etme alışkanlığı kazanmalıdır. Veteriner sağlık ürünlerinin izlenebilirliğini sağlayacak tarzda kayıtlar tutulmalı bu kayıtlar maliye denetimlerine açık olmalıdır.

Temel Sektörel Vizyon ve Strateji belirlenmesi gerekir

Sonuç olarak hangi sektörde olursa olsun, karşılaşılan problemlerin çözümü için mesleğin resmi ya da özel tüm kurumları ve üyeleri arasında birlik ve beraberliğin sağlanması gerektiği noktasında ortak bir görüş ortaya çıkmıştır. Sorunların, sektördeki birimler tarafından sadece kendi pencerelerinden değil, biraz da "iğneyi kendine, çuvaldızı başkasına" kavramı doğrultusunda herkesin üzerine düşeni en iyi şekilde yapması ile daha akılcı ve kalıcı bir şekilde çözülebileceği söylenebilir.

Yarsan, E. (2007). Veteriner Sağlık Ürünleri ve Serbest Veteriner Hekimlik Sempozyumu'nun Ardından. Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi. 7(1-2):34-41.

Sempozyumun Ardından

Prof. Dr. Zafer DURGUN

Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı

Serbest veteriner hekimlik ile ilgili ilk toplantı 1987 yılında Konya'da yapılmış olmakla birlikte Türk Veteriner Hekimler Birliği Merkez Konseyi ve Konya-Karaman Veteriner Hekimler Odası işbirliği ile 17-18 Mart 2007 tarihlerinde yine Konya'da düzenlenen "Serbest Veteriner Hekimlik ve Veteriner Sağlık Ürünleri Sempozyumu" Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Türk Veteriner Hekimler Derneği, Veteriner Hekimler Vakfı temsilcileri, çeşitli illerden gelen Oda Başkanları, özel veteriner hekimler ve çok sayıda ilgili firma yetkilileri gibi sektörel açıdan oldukça geniş katılımlı gerçekleşmesi yönleriyle Ülkemizde bu konuda yakın ve/veya uzak geçmiş itibariyle bir ilki teşkil etmiştir.

Sempozyuma katılan değerli konuşmacılar tarafından toplantıya esas teşkil eden konulara ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri yanında mesleğin farklı alanlarında mevcut genel problemlere de dikkat çekilmiştir.

Toplantıda ülkemizde 1980'li yıllardan beri uygulanan yanlış politikalar sonucu veteriner hekimliği hizmetlerinin niteliğinin düşürüldüğü, hizmet alanının daraltıldığı, hizmet maliyetinin artırıldığı; böylece

meslektaşlarımızın görev, yetki ve sorumluluklarının erozyona uğratılarak hayvancılığımızın dışa bağımlı bir duruma geldiği vurgulanmıştır.

Veteriner Hekimliği Eğitimi konusunda Ülkemizde 18.000 dolayında veteriner hekimin ve 17' si eğitim öğretim veren 19 veteriner fakültesinin bulunduğu, bu fakültelerden her yıl 1000' i aşkın veteriner hekimin mezun olduğu, bu rakamların Avrupa Ülkeleri ile karşılaştırıldığında hemen tamamından yüksek olduğu, YÖK' ün genel uygulaması çerçevesinde her sene öğrenci kontenjanının % 10-20 oranında artırıldığı ve sonuçta 7-8 sene içerisinde Ülkemizdeki veteriner hekim sayısının 30 binlere ulaşacağı, bu durumun ise mesleğimizin işsizlik, meslektaşlarımızın ise işsiz kelimesiyle birlikte ifade edilmesine yol açarak meslek saygınlığının azalacağı belirtilerek mevcut olumsuz uygulamalar devam ettiği takdirde önümüzdeki yıllarda meslekte yaşanması kaçınılmaz olan istihdamdaki daralma hatta tıkanmaya dikkat çekilmiş ve bu konuda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Merkez Konseyi, Meslek Örgütleri ve Fakültelerimizce MEB ve YÖK nezdindeki ortak girişimlerin ısrarlı bir şekilde devam ettirilmesi gereği vurgulanmıştır.

Sempozyumda farklı konuşmacılar tarafından "sürekli eğitim"in önemi konusuna değinilmiş; bilimin durağan olmadığı dünyada bir çok alanda olduğu gibi veteriner hekimlik alanında da hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yaşandığı ve eğitimin ülkeler arası rekabette stratejik bir öneme sahip olduğu gibi gerçekler ışığında "sürekli eğitim kredilendirme sistemi"ne ilişkin yönergenin en kısa zamanda hazırlanması gereği belirtilmiştir.

"Veteriner Sağlık Ürünleri"ne ilişkin oturumlarda Koruyucu hekimlik uygulamalarının önemi ve etkinleştirilmesi gerektiği belirtilerek ilaç güvenliği, fiyatlandırma yolları ve fiyat farklılıkları, ilaç kayıtlarının tutulması, aşırı ilaç kullanımı, veteriner hekimlerin ilaç satma yetkileri ile konuya ilişkin mevzuattan kaynaklanan sorunlar dile getirilerek Ülke genelinde veteriner ilaçlarında reel bir fiyatın uygulanması, ticari kaygılarla mesleğin saygınlığının azaltılmasına müsaade edilmemesi ve buna yönelik olarak mevcut mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır.

"Veteriner aşıları"na ilişkin oturumda aşı üretimi ve denetimi konuları üzerinde durularak özellikle denetimin devlet tarafından titizlikle yapılması, aşı

uygulama aşamalarının tamamında bakanlık, özel veya kamu sektöründe yer alan ilgili birimler ve özel veteriner hekimlerin sorumluluk bilinci içinde işbirliği yapmaları gerektiği kaydedilerek aşının güvenilirliği ve yararlığının ön planda olması gerektiği vurgulanmıştır.

Serbest veteriner hekimliğe ilişkin yapılan oturumda mevcut durum, sorunlar ve çözüm yolları üzerinde durularak; mevcut veteriner hekim sayısının artması, veteriner hekimlere ilaç satma yetkisinin verilmesi, Ülkemiz hayvan popülasyonu içinde kültür ırkı ile melezi oranının artması, daha çok il merkezlerinde olmak üzere pet hayvancılığın gelişim göstermesi ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın 1989 yılından itibaren uzun yıllar veteriner hekim istihdam etmemesi gibi nedenlerle serbest veteriner hekimliğin cazibesinin ve klinik sayısının önemli sayıda arttığı belirtilmiştir.

Veteriner hekimlerin geçim sıkıntıları, bunların nedenleri ve çözüm önerilerine de değinilen oturumda odaların etkin meslek örgütleri olarak çalışabilmelerinin 6343 sayılı kanunda bir takım değişikliklerin yapılmasıyla mümkün olabileceği, bunun yapılmasının da gerekli olduğu ve AB sürecinde ülkemiz için önemli rol oynayacağı kaydedilmiştir.

Sonuç olarak; konuşulmadan doğru çözüm yolunun bulunamayacağı, çözüm yollarının bulunmasının da hoşgörü ve saygının hakim olduğu ortamlarda bilgisi, çözüm becerisi ve yetkisi olanların "elini taşın altına koyması"na bağlı olduğu gerçeği ışığında mesleki sorunlarımızın çözümü ancak meslektaşlarımızın bireysel çıkarları bir kenara bırakarak toplum yararına aldıkları radikal kararlarla mümkün olabileceği bilinmelidir.

Düzenlenen sempozyumun gerek geniş düzeyde katılım ile gerçekleştirilmesi gerekse mesleki problemlere dikkat çekilerek çözüm yollarını ortaya koyma ve mesleki konulara ilişkin yönetmelik ve/veya yönergelerde yer alan bazı hususlara açıklık getirilerek meslektaşlarımızın bilgilendirilmesi gibi farklı yönleriyle başarılı geçtiği kanaatine sahip olunup, sadece sayın Bakanımızın katılamaması üzüntü ile karşılanmıştır.

Saygılarımla.